

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . . . 8 K
pol leta . . . . . 4 „
četrť leta . . . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 6 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Gradišče št. 2.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Slavimo svoje može!

6. septembra pr. l. je zadela bridka izguba slov. učiteljstvo — umrl je tedaj mož, dika našega stanu, preminil je tov. **Vekoslav Strmšek**. Ni treba še posebe opozarjati na njegove vsestranske zasluge; ohranile so v nas trajen spomin. Da pa se ta ovekoveči v kraju, kjer je deloval največ in najdlje, je sklenilo „Šmarsko-rogaško učit. društvo“, da mu vzdica spominsko ploščo na šolskem poslopju pri Sv. Petru na Medvedovem selu.

Naj pokaže vse slovensko učiteljstvo, da vé vredno častiti svoje zaslužne tovarišepokojniké, in zato se obračamo nanje s prošnjo, naj prispeva v ta namen!

Stroški so proračunjeni na približno 500 K. Prispevki, katerih izkaz se bo objavljaval v „Učit. Tov.“, naj se pošiljajo na naslov: Hinko Šumer, učitelj v Šmarju pri Jelšah.

Za „Šmarsko-rogaško učit. društvo“:

Pav. Fleré, Tomo Kurbus,
t. č. tajnik, t. č. predsednik.

Hlapec Jernej in njegova pravica!

+ Na Črnem vrhu nad Idrijo službuje nadučitelj tovariš Fran Silvester. Nobenemu učitelju ni službena pot posejana z rožicami, tovarišu Silvestru pa najmanj. Črnovrški občini vladajo namreč kar trije župani: župnik, kaplan in klerikalni župan Rudolf, in pod terorizmom te čedne trojice mora trpeti tovariš Silvester najhujše krivice, ki so toliko večje in občutnejše, ker ga ne štiti niti okrajni šolski svet v Logatcu, ampak se je postavil ostantativno na stran za-

tiralcev črnovrških naprednih občanov: cesarska kraljeva politiška in šolska oblast se je udinjala v službo stranke kranjskih klerikalcev, da ubije napredni element v deželi in da ugrabi naprednemu učitelju pravice, ki mu jih zagotavlja zakon.

Črnovrški župan Rudolf, ki ga omenjamo z vsem primernim spoštovanjem, je izpustil iz volilnega imenika deželnozborskih volilcev tovariša Silvestra. Seveda, Rudolfu je poznavanje zakonov nekaj popolnoma tujega, zato tudi ne more pomniti jasnega besedila paragrafa prvega (točka 2., al. f.) občinskega volilnega reda in § 13. (točka a) volilnega reda za kranjski deželni zbor z dne 5. novembra 1898. l. To bi bilo pri možeh Rudolfove sorte naposled oprostljivo, ker je pri takih individuih politiška strast jačja in merodajnejša od poznavanja zakona in od pravnega čuta.

Ker je bil tov. Silvester mnenja, da niso vse pravice in vseh avstrijskih zakonov vzeli v zakup na Črnem vrhu, nego da bo c. kr. politiška oblast štivila pravico in zakon, ki ju mora štivila, je potrkal pri okrajnem glavarstvu v Logatcu, on, ubogi hlapec Jernej, češ, dajte mi pravice!

Toda c. kr. oblast v Logatcu, politiška in šolska, je vzela v roke mero pristranosti ter je njemu, ubogemu hlapcu Jerneju, odmerila postavo, kakršne ne pozna noben avstrijski zakon. Dalo bi se sklepati, da vlada v starem grajskem poslopju logaškem za pisalno mizo gospoda okrajnega glavarja, ki je obenem, žal, predsednik okrajnega šolskega sveta, to-le pravno prepričanje: „Ubogi hlapec Jernej iz črnovrške šole, ne išči pravice pri nas, ker je nimamo zate!“

To je čisto jasno: če pogine od gladu berač, kaj potem, saj je bil le berač! Če je dežežen popolne brezpravnosti učitelj, kaj potem, saj je bil le učitelj!

Razsodba c. kr. okrajnega glavarstva je zanimiva v vsakem primeru: zanimiva je za pravnika in tudi za — jezikoslovca. Ko jo prečita ta poslednji, se mora prijeti za glavo, ako ga prej ne vrže ob tla omotica. Poleg pravice natezajo na Prokrustovo posteljo ubogi slovenski jezik s tako neusmiljenostjo, da je treba proti temu najglasneje protestovati! No, pa saj je oboje v škodo in le na žalost hlapcu ubogemu Jerneju, nadučitelju s Črnega vrha!

Na tistem papirju stoji črno na belem: „Z ozirom na Vaše, pri županstvu v Črnem vrhu na zapisnik dane pritožbe zadevno volilnega imenika za deželnozborsko volitev,

1. da se je Vam samemu zabranil vpogled v volilni imenik,

2. da se Vam je zabranil vpogled v volilni imenik v spremstvu volilca Antona Lampeta z namenom, da napravite Vi zabilježke,

3. da se Vam je zabranil prepis volilnega imenika, in pa

4. glede zahtevka, da naj c. kr. okrajno glavarstvo razpoloženi volilni imenik na podlagi dat c. kr. davčnega urada v Idriji v njegovi popolni ureditvi glede davčne moči posameznih volilcev natančno preišče.

Vam naznanjam, da vse Vaše pritožbe in Vaš zahtevek v polnem obsegu zavrnem, ker Vam, kateri pravico voliti nimate, torej kot nevolilcu, čemur sami ne oprekate, da ste to po § 25. deželnozborskega volilnega reda sploh nobena reklamacija ne pristoji **tem manj vpogled v volilni imenik** bodi si sam ali pa v spremstvu volilca in zabilježki tudi volilcem niso dovoljeni, ampak po § 24. citiranega volilnega reda le upogled, tem manj Vam kot nevolilcu.

Pod točko 4 označeni zahtevek je pa tako splošen in postavno neutemeljen, da

se ga pri opravičenem volilcu kot reklamacijo ne more smatrati, tem naj se pa more na vaš zahtevek ozirati, stavljen od volilno pravico neimajočega.

Zadevno poziva gospoda župana, da nimate v občinski pisarni ničesar opraviti in pa zadevno protesta zoper izraz gospoda župana „Vaše polje je v šoli in ne tukaj“, kateremu pozivu in izrazu moram le prirediti, in pa zadevno protesta zoper izraz g. župana „da ste sleparili pri prepisovanju imenikov državnozborske volitve“ omenim, da Vam je, v kolikor se to zadevno na časti razžaljenega čutite, prosto iskati si zadoščenja sodnijskim potom.

Zoper predstoječi odlok prosta Vam je pritožba na c. kr. deželno vladu v Ljubljani tekem 14 dni, po dnevu dostave, vložiti bi se imela pri podpisnem c. kr. okrajnem glavarstvu.

Kot predsednik c. kr. okrajnega šolskega sveta pa ne morem opustiti pripombo, da moram **Vaše nastopanje v občinski pisarni in Vaše vedenje tamkaj kot najostrejše graje vredno obsojevati**. Ekel m. p. C. kr. okrajno glavarstvo Logatec, dne 4. februarja 1908.

Mislimo, da je ta obsodba tako značilna, da bo treba o nji govoriti še kje drugod, saj se skoraj ne more verjeti, da je kaj takega mogoče v ustavni državi, kjer velja še danes člen II. državnih osnovnih zakonov z dne 21. decembra 1867. l., ki pravi: Pred zakonom so vsi državljani enaki.

„Utemeljevanje“ okrajnega glavarstva je lahko izpodbiti, in sicer z zakonom.

Nadučitelju Silvestru je bil zabranjen vpogled v volilni imenik, in okrajni glavar odobrava to, čeprav govori § 24. deželnozborskega volilnega reda: „Imenik mora občinski predstojnik v občinski uradni pisarni razgrniti

LISTEK.

Francišek Raktelj.

Zvonovi zvonite, domov ga spremite; gre z dela in teže učitelj — trpin

Dolg izprevod se je pomikal dne 11. t. m. po ljubljanskih ulicah proti pokopališču k Sv. Križu. Spremljali smo k zadnjemu počitku ravnatelja Frančiška Raktelja, ki je dne 9. t. m. po mučni bolezni za večno zatisnil svoje oči. Dasi smo vedeli, da ima blagi pokojnik neozdravljivo bolezen — imel je namreč raka v črevih — nas je njegova smrt jako protresla. In kako tudi ne! Saj je malo takih mož, ki bi se mogli na njih preteklost in življenje ozirati s tako ponosno samosvestjo, kakor to storimo lahko pri šolskem ravnatelju Raktelju, ki nam v ogledalu njegovega mukotrpnega življenja odseva najprijaznejši obraz blagega človekoljuba. In res je bil Raktelj človekoljub v pravem pomenu besede, ker je celih 51 let svojega življenja posvetil in žrtvoval blagru in sreči slovenske mladine in človeštva. Ni treba še posebej poudarjati, koliko skrbi, težav, bridkosti in trpljenja je prebil vrli mož v teh letih. A vendar je vedno in dosledno radovoljno

nosil odločene mu križe in težave in tudi dosledno deloval v prid človeštvu. Zato ga je pa vsak spoštoval, kdor ga je poznal, in najlepši dokaz tega spoštovanja je bil pa njegov veličasten pogreb. Pred hišo žalosti so mu zapeli tukajšnji učiteljski šolniki Angelik Hribarjevo žalostinko: „Človek, glej!“ Ko so utihnil zadnji milodoneči akordi genljivega petja, so vzdignili utrujenega Raktelja ter ga položili na mrtvaški voz. Solze žalosti so zaigrale marsikomu njegovih častilcev in prijateljev ob tem trenutku v očeh. Na to se je začel pomikati dolgi izprevod. Za križem se je uvrstila pod spremstvom svojih učiteljev mladina II. mestne osemrazredne deške ljudske šole, kjer je pokojnik služboval. Za krsto so stopali vzorno vzgojeni otroci pokojnikov, in sicer: hčerka Minka, ki mu je gospodinjala, župnik Rudolf in c. kr. stotnik Teodor. Za ostalimi sorodniki smo zapazili gg. deželna šolska nadzornika Fr. Hubada in Fr. Leveca in ravnatelja A. Črničeva kot zastopnike deželnega šolskega sveta; mestni šolski svet so zastopali gg. župan Ivan Hribar, magistratni ravnatelj I. Vončina, magistratni svetnik E. Lah, okrajni šolski nadzornik A. Maier i. dr. Za temi oficijelnimi zastopniki so se uvrstili p. t. gg. predsednik deželnega sodišča

A. Levičnik, sodni nadsvetnik J. Polec, deželni odbornik P. Grasselli, polkovnik Lukane pl. Savogradski, vladni svetnik A. Senekovič, srednješolski profesorji, polnoštevilni učiteljski zbori vseh mestnih ljudskih šol in dolga vrsta drugih pokojnikovih častilcev iz vseh slojev ljubljanskega prebivalstva in z dežele. Na pokopališču so mu zopet zapeli učiteljski šolniki pod vodstvom četrtoletnika g. Vaštega „Blagor mu!“

Pač res, blagor mu, blagemu Raktelju, ker lahko mirno počiva, zakaj izpolnil je vse, kar mu je bilo izročeno: bil je usmiljen človekoljub, bil je vzoren oče svojim otrokom, bil je zaslužen učitelj in vzgojevalec šolski mladini, bil je očetovski nadučitelj in voditelj svojemu podrejenemu učiteljstvu, bil je vrl napreden tovariš in zvest prijatelj. Vse najboljše učiteljske lastnosti so bile združene v pokojnem ravnatelju Raktelju. Blagor mu! . . .

Francišek Raktelj je bil rojen dne 12. septembra 1833. l. v Starem trgu pri Ložu, kjer je bil njegov oče učitelj. Prve nauke je užival v domači šoli ter je potem nadaljeval svoje študije v Ljubljani, kjer je l. 1851. prebil s prav dobrim uspehom zrelostni izpit na tedanjem učiteljskem in po dvehletnem službovanju pa istotam izpit učne usposobljenosti. Služboval

je potem celih enajst let kot provizorični učitelj na ljudskih šolah na Blokah, v Radovljici in na Dobravi pri Ljubljani. Od tu je bil imenovan l. 1862. zaradi izredne marljivosti in sposobnosti za stalnega učitelja na II. mestno deško ljudsko šolo v Ljubljani. L. 1889. je bil imenovan na tej šoli nadučiteljem in šolskim voditeljem, ki je bil kot tak v vsakem oziru popolnoma na svojem mestu. Njegovi bivši učenci in tovariši so polni laskave hvale o Raktelju kot učitelju, vodji in tovarišu. Nikdar ni bilo nesporazumljenja in prepira med njim in podrejenim mu učiteljstvom, ampak vedno je sijalo za njegovega vodstva solnce zadovoljnosti, veselja do dela, odkritosrčne kolegialnosti in prijateljstva na ta zavod. Vsak učitelj, ki je služboval pod njim, se ga s hvaležnostjo in veseljem spominja in mu bo ohranil blag spomin. Blagor mu! . . .

Leta 1902. je stopil Raktelj po 51 letnem zvestem in vzornem službovanju v stalni pokoj. Ob tej priliki je bil odlikovan za zasluge od Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. z zlatim zaslužnim križcem. Ob njegovi 50 letnici je pa dobil častno medaljo za zvesto službovanje in naslov šolskega ravnatelja; občinski svet ljubljanski ga je pa imenoval ob tej priliki meščanom ljubljanskim ter mu podaril krasno

vsakemu na vpogled. Istočasno je javno dati na znanje, da so se volilski imeniki javno razgrnili vsakemu na vpogled ter da se smejo osem dni od dneva izvršenega razglasenja vlagati ugovori zoper nje. — To je povedano tako jasno, da bi lahko razumel ta paragraf ne samo Rudolf, ampak tudi kdo drugi. Če ima pravico vpogleda vsakdo, torej jo ima tudi nadučitelj, najsi službuje na Črnem vrhu. Že zgoraj smo citirali zakon, ki razveljavlja glavarjevo in županovo naziranje, da Silvester ni volilni opravičenec. § 10. volilnega reda pravi: „Volilno pravico vobče ima vsak svojepravni avstrijski državljan moškega spola, ki je dopolnil 24. leto svojega življenja ter ni izključen od volilne pravice.“ § 13. govori: „Poslance volijo direktno vsi tisti občani, ki imajo po občinskem zakonu pravico, voliti občinski zastop in kateri v občinah s tremi volilnimi razredi spadajo v I. in II. razred...“ Vprašamo: kdo pa voli v I. razredu? Odgovarja nam § 1. (točka 2., al. f) obč. vol. reda: „Načelniki in višji učitelji (Oberlehrer) občinskih ljudskih učilnic...“

Ali pozna zakon tisti, ki pravi, ob veljavnosti tu citiranih paragrafov, da ni nadučitelj Silvester volilni opravičenec? Ne!

In ako išče nadučitelj svoje pravice v županovi pisarnici, jo išče na podlagi zakona, in ga nima nihče tirati preko praga, ker si te pravice ne more pridobiti v šolski učni sobi, ampak v uradnem prostoru županstva. In okrajni glavar nima v tem primeru pritrjati ošabnemu županu, ker je pravica na nadučiteljevi strani, ampak mora župana poučiti, da je uradna oseba, ki veljajo tudi zanj zakoni, nikakor pa ni v uradni sobi eksekutivni organ klerikalnega nasilja! Župan očita nadučitelju volilno sleparstvo, glavar ga ne brani, ampak ga ironično sili k sodišču! Lep predsednik okrajnega šolskega sveta, ki ne brani svojega učitelja! To je malo več nego čudno. Skoraj bi dejali, da mora tako biti, ker je sedaj zavlada tak sistem, sistem brezpravnosti in nasilja ter sistem protežiranja nemškutarskega birokratizma in rimskega klerikalizma!

Najlepši pa je konec! Nadučitelj Silvester je dobil ukor, ker se je zavzel za pravico in za čast! Ukori! Ubogi hlapec Jernej! Kdo pa vruga je dal glavarju in predsedniku Eklu pravico, da z ukori kar tako meče okrog sebe! Ali smo prišli že res tako daleč, da nam izreka zaradi tega, ker se zavzemamo za pravico in čast, ukor tista cesarska kraljeva oblast, ki mora čuvati pravico in čast? Seveda se ne smemo zadovoljiti s samo tem vprašanjem. Ta ukor mora tisti, ki ga je podpisal, preklicati in ga nasloviti na svojo osebo. Če tega ne stori iz lastne volje, bomo že kje dobili moč, ki ga k temu prisili.

Ubogi hlapec Jernej, tolaži se: zati-rane in brezpravne trpine bi radi oropali pravice in časti, a tebe — učitelja — že ne bodo, ker pravica ostane v kljub protizakonitosti in tiranstvu! Živi v ljudstvu, v

diplomo. Ljubljansko učitelstvo mu je izkazovalo svoje zaupanje s tem, da je bil 25 let zastopnik učitelstva v c. k. mestnem šolskem svetu in „Ljubljansko učiteljsko društvo“ mu je priredilo v znak spoštovanja ob njegovi učiteljski 50 letnici veličastno slavnost, ki je natančno popisana v „Učiteljskem Tovarišu“, l. 1901, št. 31, 32 in 33, kjer so na drobno opisane Rakteljeve mnogobrojne zasluge in vrline.

Blag bodi spomin vrlému možu! Umrl je, a v naših srcih živi dalje. —mn—

Blaz Čebul.

Na Polzeli je izdahnil dne 7. svečna t. l. Blaz Čebul, upokojeni tamkajšnji nadučitelj, učitelj-trpin v pravem pomenu besede, v starosti 82 let. Bil je siromak zadnjih 20 let precej pozabljen od sveta, saj se starček ni mogel nikamor ganiti; zato ga niso poznali celo mnogi mlajši učitelji sosedje, kako tudi! Za bednega učitelja siromaka je itak bolje, da je nepoznan!

Na Polzeli je poučeval na enorazrednici od 17. septembra 1854. do 1. marca 1885, torej dolgih in za tisto dobo bridkih 31 let. Seveda pa je učiteljeval že prej drugod lepo

množicah! Kadar se dvignejo te, pride dan plačila tudi za tiste, ki greše — pod uradno firmo!

O šolski reformi.

VI.

Nastaja važno vprašanje: Kako bi bilo mogoče, da bi en sam razredni učitelj zmogel tako duševno in telesno delo?

Njegova priprava bi se morala začeti na srednji šoli in dekončati na visoki šoli. Kako bi se v ta namen reformiral vseučiliški pouk, o tem pozneje. Tu najprej o pripravi na srednji šoli.

Ako bi srednja šola resnično podajala splošno izobrazbo, kakor je njen namen, potem bi si kandidat za srednješolskega učitelja osvojil že tukaj potrebno temeljno znanje, ki bi ga na visoki šoli izpopolnil, poglobil in dovršil. V ta namen je najprej treba, da se učna snov kvantitativno izdatno omeji, morebiti na tretjino dosejanje, da se kvalitativno ozira na sprejemljivost učenčev, da se torej toliko in tako zahteva, kolikor in kakor zmore normalno razvit človek 14. do 20. let. Ne smemo pozabiti, da je namen srednje šole podajati splošno izobrazbo, ne pa podrobnosti in natančnosti. Manj, zato pa to tembolj temeljito!

Popolnoma se mora pri tem izpremeniti učna metoda. Vsa dosedanja metoda ni nič drugega nego večno razlaganje in večno izpraševanje. In vendar je namen srednje šole vzgoje in pouk! Z razlago pridobivamo samo trenutne uspehe, z izpraševanjem izgublamo mnogo časa. Ako je razlaga slaba, je boljše, da je ni, ker je samo potrata časa; ako je razlaga dobra, ni mogoče, da bi si učenec hipoma vse zapomnil, marsikaj mu ostane nejasno, ko se strokovni učitelji vrste drug za drugim, prihajajoč zato, da zopet odhajajo. Nadarjenejši učenci si sicer hitreje in več zapomnijo, toda kmalu zopet pozabijo, ker niso imeli prilike, da bi bili snov predelali in si jo osvojili. Glavno delo, učenje, čaka učence doma. In to je temeljna napaka sedanje učne metode! Učenci bi se morali vsega naučiti v šoli. Učitelj ne bi smel veliko predavati, marveč snov z učenci predelavati, dopolnjevati in ponavljati toliko časa, da jo vsi učenci ne le razumejo in za trenutek zapomnijo, marveč tudi za stalno osvoje in resnično znajo. Sicer določajo tudi sedanji predpisi, da se mora učna tvarina z učenci predelavati in ponavljati. Toda to je za sedaj samo pobožna želja, ki je sploh ni mogoče izvrševati, ali vsaj v jako skromni meri, ker se jemlje preveč snovi, ker so posamezni razredi prenapolnjeni in ker ugrabi mnogo časa izpraševanje. Zato je poleg skrčenja učne snovi nujni pogoj ta, da število učencev v enem razredu ne sme presegati 30 in končno, da se izpraševanje temeljito omeji.

Dosedanji način izpraševanja moramo zavračati že a priori s psihološkega stališča, ker zbuja strah in razburjenost ter odvrča s tem učence od pazljivosti, poleg tega zavaja k učenju za red. Izpraševanje in zlasti klasifikacija pa provzroča obenem vestnemu učitelju velike muke

dobo let, kar pa se žalibog ni dalo natanko dognati. Bil je učitelj, in za konkordatske dobe tudi, kakor to trdijo stari anali, mežnar in organist, torej pač živa priča onih, za naš stan tako temnih dni. Dobival je v tisti dobi 50 gld. plače, nekaj škafov ajde in prosa; za mežnarijo in orglarstvo prostovoljno zbirko vina in prediva ter neke štolne pristojbine, od cesar pa mu ni mnogo ostajalo, ker je moral sam plačevati cerkovnike pri podružnicah. Bil je to pač vsekakor trpek in trdo zaslužen kruh.

Zadnja leta, ko je bil umirovljen, je dohival po starem načinu neznan pokojnik, živel je ves svoji rodovini. Ko mu je pa pred dobrim tednom umrla hči, njegova edina podpora v težkih dneh, je klonil tudi njemu duh in odšel je tja, odkoder ni povratka.

Med domačim prostim ljudstvom je bil jako priljubljen, saj so ne samo očetje sedanje mladine, marveč celo dedje pohajali k njemu v šolo. Dolga vrsta njegovih nekdanjih učencev in učenk ga je spremlila na zadnji poti, in ko se je poslovil tov. Brinar ob odprti gomili od pokojnika, orišujoč trnjevo in vendar ljubezni polno pot življenja njegovega, so blestele solze v vseh očeh!

Bodi mu zagotovljen trajen in hvaležen spomin! Jos. Gosak.

in duševne boje, dočim je v rokah manj vestnih in brezvestnih učiteljev jako nevarno orožje. To je žalostno poglavje v ustrojstvu srednje šole, ki je krivo tolikega gorja!

Ako odpade izpraševanje in klasifikacija, oziroma se omeji na minimum, potem odpade obenem izvečine ves ta duhomorni, pedantični aparat raznih katalogov, konferenc in pisarij. Izpremeni se pa tudi uredba pismenih nalog. Naloge iz latinščine odpadejo že v naprej. Pri modernih jezikih bi bile pismene naloge umestne, toda popravek bi se vršil takoj v šoli s sodelovanjem učitelja in učencev. V nižjih razredih bi se gledalo bolj na oblikoslovje, v višjih na pravilno izražanje misli. Naloge bi se prebirale v šoli in tu kritikoval, z vajami v govorjenju, s čitanjem v šoli in doma bi se zmanjševale eventualne napake.

Šolsko leto se ne bi delilo na dve polovici. Učitelj bi predelaval učno snov, na koncu leta bi imel z učenci rekapitulacijo o predelani tvarini. Ker bi bil v vedni dotiki z njimi, bi si lahko napravil kolikorotoliko pravično sodbo o njih učenem uspehu, kar bi zapisal v šolsko izpričevalo z opazko „popolnoma zrel“, „zrel“ ali „nezrel“ za prestop v višji razred. Klasifikacija v posameznih predmetih bi čisto odpadla, učitelj naj sodi učence po celotnem vtisku, ki ga je dobil v dobi enega leta z ozirom na vse predmete. Pri takem načinu pouka in vzgoje bi bil gotovo jako majhen odstotek „nezrelih“, t. j. takih, ki bi bili sploh nesposobni za daljši študij. Polletno izpričevalo bi bilo provizorično in bi se dajalo le v tem slučaju, če kdo izstopi iz šole ali če iz kakršnegakoli vzroka prestopi na drug zavod. Koncem šestega leta dobi učenec izpričevalo, da je „popolnoma zrel“, „zrel“ ali „nezrel“ za prestop na visoke šole. Obenem bi to izpričevalo dokazovalo, ka-

tere za prestop na visoke šole predpisane kurze je dijak obiskoval in s kakšnim uspehom.

Tudi tu bi bili slučajni „nezrel“ izredni, ker bi se bilo treba ozirati na dispozicije, na ves habitus učenca, a ne na to, če morebiti v nekaterih predmetih ni tako dobro podkovan kakor v drugih. Iz tega je razvidno, da odklanjamo maturo v celem njenem obsegu. Če je kaj podvrženega slučaju, je to matura, ki postavlja ves srednješolski sistem na noge. In ta goli slučaj odločuje dostikrat za vse življenje! Matura je dandanes izvečine kos popisane papirja, ki ne dokazuje, da je mladenič zrel, marveč, da srednja šola sama sebi ne verjame, ali je maturant, ki stoji pred njo v črni obleki, res tisti človek, ki ga je poučevala in vzgajala sedem ali osem let; zato si ga mora še enkrat od blizu ogledati in dognati njegovo identiteto. In ako se ji po sklepih formalne logike posreči dokazati, da ta maturant ni identičen s tistim dijakom, ki je bil morebiti ves čas prav dober ali vsaj dober njen učenec, potem proglasi slavnostno: Ne poznam te! Matura je „testimonium paupertatis“ današnje srednje šole.

Prihajam k vprašanju: Ali bi mogel razredni učitelj, če bi že bil duševno kvalificiran za to, fizično vršiti delo, ki mu ga nalaga enotna srednja šola?

Predvsem je treba upoštevati, da bi odpadle korekture in mnogo administrativnih poslov, s čimer bi se učitelj takoj izdatno razbremenil. Daljša zahteva je, da bi se ves pouk moral vršiti dopoldne, in sicer največ od 8. do 12. ure; risanje, telovadba, igranje, neobligatni predmeti bi se poučevali popoldne. V naslednjem podajam za poizkušnjo učni načrt obligatnih in neobligatnih predmetov, kakor si predstavljam enotno srednjo šolo, kar se tiče razdelitve predmetov in števila tedenskih ur.

I. Obligatni predmeti.

D o p o l d n e							
P r e d m e t	I. razred	II. razred	III. razred	IV. razred	V. razred	VI. razred	Skupaj
Slovenščina	3	3	3	3	2	2	16
Nemščina	3	3	3	3	2	2	16
Francoščina	3	3	3	3	2	2	16
Zgodovina	3	3	3	3	2	2	16
Matematika	3	3	3	3	3	3	18
Prirodoslovje	3	3	3	3	3	3	18
Kemija	—	—	3	3	2	2	10
Fizika	3	3	—	—	3	3	12
Filozofija	—	—	—	—	3	3	6
Skupaj	21	21	21	21	22	22	128

P o p o l d n e							
Pozimi in ob grdem vremenu poleti (poleti začetek ob 3. uri).							
U r e	Ponedeljek	Torek	Sreda	Četrtek	Petek	Sobota	Skupaj
2—4	Risanje I. in II. razred	Risanje III. in IV. razred		Risanje V. in VI. razred	Telovadba I. in II. III. in IV. V. in VI. razred		12
4—5	Telovadba I. in II. razred	Telovadba III. in IV. razred		Telovadba V. in VI. razred			

Poleti in ob lepem vremenu pozimi (pozimi začetek ob 2. uri).							
	I. razred	II. razred	III. razred	IV. razred	V. razred	VI. razred	Skupaj
3—7	Izprehod ali izlet z risanjem, telovadbo in igranjem ali z delom v botaničnem vrtu za I. in II. razr.	Enako za III. in IV. razred		Enako za V. in VI. razred			12
Skupno število tedenskih ur	25	25	25	25	26	26	152

II. Neobligatni predmeti.

P r e d m e t	I. razred	II. razred	III. razred	IV. razred	V. razred	VI. razred	Skupaj
Latinščina	—	—	—	3	—	2	5
Grščina	—	—	—	—	—	3	3
Matematika (višja)	—	—	—	—	3	2	5
Opisna geometrija	—	—	—	—	3	2	5
Petje	—	2	—	—	—	—	2
Gostil	—	—	—	2	2	2	6

Najprej par splošnih opomb o tem učenem načrtu.

Morebiti bi se zdelo komu, da imajo nekateri predmeti, kakor slovenščina, nemščina, risanje pre malo tedenskih ur. Na to odgovarjam, da moramo imeti vedno pred očmi to okolnost, da daje temelj enotni srednji šoli osemletna ljudsko-meščanska šola. Iz nje bi prihajali zrelejši učenci, prinašajoč s seboj mnogo osnovnega znanja, ki bi ga srednja šola izpopolnjevala, razširjala in poglobljala. Pri tej priliki izražam željo, naj bi nam kdo izmed ljudskoškolskih učiteljev podal podrobnejši načrt reformirane ljudsko-meščanske šole.

Druga neizogibna zahteva je, da bodi učitelj pedagoško neodvisen. Pedagoška neodvisnost učiteljeva je predpogoj uspešnega pouka in zdrave vzgoje. Namesto malenkostnih, individualnost učiteljevo naravnost ubijajočih predpisov naj stopa svoboda v okviru učnega načrta, ki budi samozavest in iznajdljivost ter poraja veselje do dela, s tem pa tudi zagotavlja večje uspehe, nego prisiljenost in šablona, ki ustvarja dminarsko delo in kviri značaje. Poleg učne metode naj ima učitelj prostost, da si more svoje tedenske ure tako razdeliti, kakor zahteva to dispozicija učencev, čas, vreme, in druge okolnosti. Ako se mu zdi umestno, naj obrav-

nava en sam predmet ves dopoldan, kar velja zlasti za one stroke, pri katerih so znanstveni izprehodi, poizkusi in praktične vaje glavno. Čisto napačen je sedanji način poučevanja, ko se učna stvarina trga in prekinja od ure do ure. Če je vreme ugodno, se poučuje n. pr. prirodoslovje najbolj uspešno zunaj v prirodi. Pri kemiji in fiziki se v eni uri z eksperimenti ne da veliko napraviti. Učenec mora eksperiment večkrat videti, a ne samo to, on mora sam poizkušati in delati, da vidi, kako se v njegovih rokah izpreminjajo snovi in ustvarjajo mehanični ali kemični predmeti. S tem si pridobiva solidno znanje, obenem pa se uči ceniti gmotno delo, kar je neprecenljive vrednosti za socialno vzgojo. Enako je tudi pri drugih strokah. Če je zanimanje tu, naj se to zanimanje izrabi. Doslej pa gospoduje po naših učnih in vzgojevalnih zavodih šolski zvonec namesto naravne pedagogike. Kjer se kaže večja potreba, tam se naj intenzivneje zastavi. Naloga učiteljeva je, da iz raznih komponent dobi rezultanto. Učitelj bodi vzgojitelj! Zato ga ne smemo vklepati v okove birokratizma.

Po teh splošnih opazkah prehajam k podrobnejšemu razlaganju, kakšna bodi uprava enotne srednje šole in kako se naj izvršuje predloženi učni načrt.

Vse dopoldanske predmete v enem razredu poučuje dotični razredni učitelj. Zato pa ima prosto vse popoldneve, da se more odpočiti in samega sebe izobraževati. V prvih štirih razredih bi imel 21 ur, torej trikrat do dvanajstih in trikrat do enajstih; v petem in šestem razredu bi imel 22 ur, torej štirikrat do dvanajstih in dvakrat do enajstih. Obenem bi vsak razredni učitelj upravljal dijaško knjižnico za svoj razred, kjer bi dijakom priporočal in izposojal knjige, določene za dotično starost z upoštevanjem umskoravne usposobljenosti poedincev. Na ta način bi vodil razredni učitelj tudi domače berilo svojih učencev, ki je sedaj popolnoma odvisno od slučaja in ne dopolnjuje sistematično šolske izobrazbe in vzgoje.

Popoldanski predmeti; risanje, telovadba z igrami in ročno delo v botaničnem vrtu bi bili sicer obligatni, toda ne bi smeli zadrževati učenca, da ne bi bil sposoben za prestop v višji razred, ako bi v teh predmetih nekoliko zaostajal za drugimi, kar se že tudi sedaj upošteva, ako je dijak drugače dober. Popolna nezmožnost bi bila najbrže redka. V slučajih, ki bi jih predlagal šolski zdravnik, bi se dijake oproščalo telovadbe, kakor se to godi že sedaj. Kandidati za ljudskošolske učitelje bi se pa vsekakor morali uspešno učiti risanja, telovadbe z igrami in delati v botaničnem vrtu. Ti predmeti bi se poučevali v treh oddelkih po dva in dva razreda skupaj, kar bi bilo mogoče pri malem številu učencev. Vsak razred bi imel prosto pozimi štiri popoldneve, poleti celo pet, da bi jih porabljal za neobligatne predmete in za razvedrilo. Ako odštejemo povprečno dva popoldneva za neobligatne predmete, še vedno ostanejo dva do tri popoldnevi prosti, ne glede na nedeljo, ki mora biti tudi popolnoma prosta in ne, kakor je sedaj, ko domače priprave in naloge jemljejo dijakom še nedeljski čas. Potrebujemo odmora, če hočemo kako stvar dobro prebaviti in si jo temeljito osvojiti. Učitelj teh popoldanskih predmetov bi imel seveda prosto vse dopoldneve.

Ako primerjamo število tedenskih ur te enotne srednje šole z dosedanjim učnim načrtom, vidimo veliko razbremenitev za učence in učitelje. Glavno duševno delo bi se vršilo dopoldne, popoldanski predmeti so bolj v razvedrilo, ker ne zahtevajo toliko duševne energije, zlasti še, ker bi se ob lepem vremenu vršil ves popoldanski pouk zunaj v prirodi. To bi bila le prijetna izprememba po dopoldanskem znanstvenem delu, ki v nobenem razredu ne presega 24 ur, kar popolnoma odgovarja zahtevam moderne šolske higijene.

Kar se tiče relativno-neobligatnih predmetov, bi poučeval petje in glasbo strokovni učitelj popoldanskih predmetov. To so vse praktične stroke, ki se dajo združiti v eni roki. Te predmete bi poučeval posebno lahko ljudskošolski učitelj, to se pravi: ljudskošolskim učiteljem bi se zlasti na ta način omogočevalo, da postanejo tudi srednješolski učitelji, seveda na podlagi izpita, predpisanega za srednjo šolo. Petje bi se poučevalo v dveh oddelkih po dve uri na teden; pri čemer bi bilo umestno, da se oba oddelka časih združita k skupni pevski vaji. V glasbi sem izbral gosli, ki so najpri-

pravnejše orodje za pevski pouk, ker se dajo prenašati.

Za pouk ostalih relativno-neobligatnih predmetov bi moral biti drug strokovni učitelj. Poleg matematike in opisne geometrije za tehnike bi poučeval praktično latinščino in grščino v toliko, v kolikor je res treba za spoznavanje jezika, da imamo v slučaju potrebe ali znanstvenega zanimanja podlago, na kateri moremo zidati. Latinščina in grščina nam nista potrebni zaradi svoje literature, zakaj v kolikor ima ta literatura še dandanes recimo svetovni pomen, o tem se seznanimo iz dobrih prevodov, kakor to delamo pri modernih literaturah, ki so nam vendar po mišljenju, čuvstvanju in hotenju veliko bližje. Pouk latinščine in grščine naj se vrši zaradi jezikov samih, v kolikor nam more še dandanes pomagati pri stvarni izobrazbi.

Za druge absolutno-neobligatne predmete, ki bi se lahko poučevali (verouk, stenografija itd.), bi morali biti seveda posebni učitelji. Te predmete izpuščam, ker niso v organični zvezi z enotno srednjo šolo, dočim bi bili prejšnji samo relativno neobligatni predmeti bistveni del srednješolske organizacije: od četrtega razreda dalje bi moral vsakdo, ki bi se odločil za visoko šolo, obiskovati za svojo stroko predpisana neobligatna predmeta.

Koliko učiteljev bi bilo torej treba po tem načrtu?

Za dopoldanski pouk bi bilo treba šest učnih oseb, za popoldanski in za relativno-neobligatne predmete pa dveh, da bi bilo skupno na vsakem zavodu z ravnateljem vred deset učiteljev, ki tvorijo učiteljski zbor. Razredni učitelji bi imeli po 21 in 22 ur, strokovni učitelj za risanje, telovadbo z igrami in delom v botaničnem vrtu ter za petje in glasbo 22 ur, strokovni učitelj za latinščino, grščino, matematiko in opisno geometrijo za tehnike pa 18 ur. Ta ima nekoliko manj ur, ker je popoldanski znanstveni pouk veliko težji in ker se v teh predmetih, ki bi jih imel on, ne more vršiti pouk zunaj v prirodi. Zato naj ima nekoliko manj ur, ker ne uživa teh ugodnosti kakor njegovi tovariši. Strokovna učitelja bi torej poučevala eden štirikrat po štiri ure in dvakrat po tri, drugi šestkrat po tri ure.

Kar se tiče ravnateljstva, naj v tem oziru dobi srednja šola svojo avtonomijo kakor jo že ima visoka šola glede rektorjev. Ravnatelj naj se voli od vsega učiteljskega zbora po starosti.

Ravnateljsko leto naj bi bilo nekako častno leto, v katerem bi dotični učitelj prost vsega pouka vodil administrativne posle, učiteljsko knjižnico, uvajal mlajše učitelje v pouk ter vzdrževal red zavoda.

To bi ugodno vplivalo na medsebojno razmerje učiteljskega zbora in ravnatelja, obenem pa bi se s šolsko avtonomijo onemogočevali škodljivi strankarsko-politični vplivi, ki nimajo pri kulturnih zavodih ničesar opraviti. Vsakdo bi imel seveda pravico, da častni posel ravnateljstva ali sprejme ali odkloni. Pri izvolitvi strokovnega učitelja ki je popolnoma enokopraven z drugimi, za ravnatelja bi se moral nastavitvi namestnik za tisto leto. Pri obolevosti, ali če bi bil učitelj drugače zadržan, ga nadomeščajo ravnatelj in tovariši. Ako traja bolezen ali zadržek dalj časa ali če je treba vzporednic, potem se zopet nastavlja namestniki. Če traja vzporednica določeno dobo, n. pr. tri leta, potem se naj rastavi zanjo stalna učna oseba.

Kaj in kako se naj poučuje pri posameznih učnih predmetih? Govorim o strokah, ki se poučujejo dopoldne, ker tvorijo jedro enotne srednje šole.

Pri jezikovnem pouku mora nastopati analitična metoda namesto dosedanje sintetične. To se sicer pri modernih jezikih izve čine že sedaj godi, dočim se latinščina in grščina še vendar poučujeta po starem: najprej slovniška pravila z vsemi podrobnostmi, potem šele čitanje klasikov. To je narobe svet! Najprej so ljudje govorili in pisatelji pisali, potem je šele prišel slovničar, ki je izkušal dognati zakone, po katerih se razvija jezik in s tem je seveda tudi sam vplival na daljši razvoj jezika. Preden ni imel snovi, ki bi jo bil obdeloval, ni mogel ničesar dognati. Zato se mora jezikovni pouk ravnati po tem in na podlagi berila vcepljati učencem temeljne jezikovne zakone.

Pri zgodovinskem pouku naj stopa v ospredje zgodovina domačega naroda, potem šele bližnjih in daljnjih sosedov. V splošnem se

naj podaja slika kulturnega in gospodarskega razvoja človeške družbe. V nižjih razredih naj se seznanja učenec s splošno važnimi fakti na znanstvenem, umetniškem, gospodarskem in političnem polju, v višjih razredih naj se mu podaja sociološka razlaga teh faktov, da bo umeval porajanje in razvijanje kakor se kaže v različnih panogah kulture: poljedelstva, obrtnosti in trgovine, znanosti in umetnosti, etike in religije, prava in socialnega življenja. Vzporedno z zgodovino se je treba pečati s političnim zemljepisom in narodopisom.

Kar se tiče prirodoslovja, naj stopa v nižjih razredih v ospredje empirično poznavanje domačih rud, rastlin in živali, v višjih razredih pa naj se poučuje biologija, t. j. anatomija in fiziologija rastlin in živali. Podrobnejši učni načrt prirodoslovnih ved bi bil sledeči: V I. in II. razredu v zimskem polletju živalstvo, v letnem polletju rastlinstvo, v III. in IV. razredu v zimskem polletju geologija z mineralogijo, v letnem polletju geologija z geografijo, v V. razredu rastlinstvo in v VI. živalstvo z anthropologijo. Pri anthropologiji bi bilo treba govoriti o zdravstvu, zlasti pa se resno dotakniti dveh perečih točk, od katerih je odvisno toliko eksistenc: alkoholizma in spolnosti. V tem oziru ima veliko na vesti sedanja šola, stoječa pod vplivom cerkve in države, ki pod krinko versko-nravne vzgoje pušča v nemar najbolj življenska vprašanja. Pouk o spolnem vprašanju v primerni obliki naj podajata rodovina in šola. Izvir človeške družbe temelji na spolnosti. Ako neče človeška družba uničiti sama sebe, potem je njena prva naloga ta, da poučuje in vzgaja svoje člane o važnosti in pomenu svojega življenskega temelja — spolnosti.

Pouk fizike in kemije naj bo kolikor mogoče tehniška in praktična aplikacija prirodoslovnih ved, čisto teoretiške znanosti spadajo na visoko šolo.

Iz filozofije naj se poučuje v V. razredu po 2 uri na teden psihologija in po 1 uro na teden logika; v VI. razredu po 2 uri na teden zgodovina filozofije in religije ter po 1 uro na teden etika.

Umeva se samo ob sebi, da bi izpremenjenemu učnemu načrtu in izpremenjeni učni metodi morale odgovarjati tudi v tem smislu pisane učne knjige.

Kaj bo z našo „Knjižnico za mladino“?

Zopet bankerot! In iznova se ga bojimo, če podjetje zopet oživi. — Že pri rojstvu „Knjižnice za mladino“ niso bile Rojenice mile, ko sta se rodila „Dva brata“.

Kaj nam je za to podjetje svetovati, kaj storiti? Ko je cenjeni pisatelj in okraj. šol. nadzornik g. D. Pribil pisal v eni številki lanskega „Popotnika“, da nam bo treba kaj storiti za povzdigo naše Knjižnice, sem že hotel napisati nekaj vrst v prilog temu podjetju, pa sem čakal, da se g. Pribil ali morda kdo drugi zglaši, toda zopetni polom „Knjižnice, naznanjen v št. 29 lanskega „Tovariša“, mi je potisnil pero v roko.

Kje so vzroki, da knjižnica ne prospeva?

1. Knjižnica je predraga. — No, gospodu založniku in obema urednikoma se nasršijo obrvi in vsem trem jeza bliskne iz oči: „Kaj pa hočete za ta denar, kaj takega nimajo niti bogatejši narodi!“ A vendar ostanem pri tej trditvi, da je knjižnica predraga.

Knjižnica je predraga za založnika in predraga za kupovalca. Zakaj? Zaradi vezave. Vezava stane založnika samega toliko, da ne more imeti zraven dobička, četudi ni bila trpežna, čemer mi more vsakdo pritruditi, kdor hoče pravično soditi. Založnika nečem s tem žaliti, saj vem, da je imel vedno le izgubo. Predraga pa je bila za kupovalca. Knjižnica je namenjena mladini. Ah vprašam vas, ali še bolje, vprašajmo se očetje sami, če ne gledamo li na to, da bi za pouk in vzgojo svojih otrok izdali kolikormožno po najnižji ceni? Težko poseže oče ali mati v žep, da kupi otroku zabavno knjigo za 1 K ali celo 2 K (kakor stane knjiga 27—28), ko ima že toliko drugih neizogibnih stroškov za svojo deco.

Zakaj je založništvo izdajalo vezane knjige? Vsakdo ve, da se človeku dozdeva veliko boljši

užitek čitanja iz vezane knjige. To bi bil eden vzrok. Vezana knjiga se ohrani dlje časa ter ostane tako dolgo dobo last naroda. To je narodno gospodarski vzrok. Ali koga na ta način podpiramo? Več ali manj knjigovezca, ne pa založnika in pisatelja. Kolikor več se knjig izda, tembolje je za založnika in pisatelja. Po šolarskih knjižnicah so večinoma vezane knjige, da se dolgo ohranijo, da jih čita mnogo učencev. Pa pomisliti je treba, da živimo v dobi bacilov. Stare knjige bo treba razkuževati ali pa uničevati. Nevezana knjiga se v nekem času, v kakršnih rokah je namreč bila, prejalisej raztrga in potem se zavže. Človeku se nekako škoda zdi, da se duševno delo, ki bi se moralo širiti med narodom, pred časom izgubi. A poglejmo našo Družbo sv. Mohorja, koliko knjig gre v izgubo, koliko v makulaturni papir, a vendar izpolnjuje ta družba svoje prosvetno delo. Pomislimo tudi na časnike, dnevne sve-tovnega pomena, ki prinašajo izborne feljtone slavni pisateljev, časnikarjev in učenjakov, vendar kako kratko življenje je odločeno tem spisom, ti so res prave — enodnevne. Stvar se prečita in zavže. Dandanes živimo tako hitro. Ne glejmo iz varčnosti na to, koliko časa se bo knjiga vzdržavala med narodom, ampak na to, kako hitro bo prišla med narod. Tu nam naj bo res na mar podrobno delo. Te drobne mladinske knjižice spravljajmo v veliki množini med svet. Glavna stvar bodi tu nizka cena, in narod se bo navadil kupovati knjige, Daljnja usoda knjižice naj nam ne dela skrbi, ali potujejo po svetu vezane ali nevezane. Taka drobna knjižica se dolgo vzdrži, da je le dobro in močno prešita in s precej trdnim ovitkom. Treba jo je le še zaviti v srednje močan papir, ki se po potrebi zameni zopet z novim, in knjižnica trpi dlje, kakor bi si kdo mislil. To že praktikiram nekaj let sem in drobnih knjižic za šol. knjižnico ne dajem vezati.

Knjižnica naj stane n. pr. 24 h. Marsikateri učenček dobi kako desetico v dar ali si jo prihrani po vinarjih. Ako se ga opozori na novo izšlo knjižico, jo bo rad kupil. To bo potem rad nadaljeval, ko bo videl, da mu raste število njegove knjižnice. Oče ali mati je dostikrat v zadregi, kaj bi kupila otroku za mal denar ter mu prinesla iz mesta ali trga. Opozoriti bi bilo treba botre, da naj svojim birmancem namesto malovrednih in malotrajnih reči kupijo takih knjižic. — Kako vesel bo otrok, če mu rečeš: „Čaj, za god ti kupim nekaj novih knjižic, ki so sedaj izšle.“ Ali pa: „Danes je moj god, zato dobite, otročiči, vsak po eno knjižico“. Na koncu šol. leta se lahko za par kron nakupi 10 do 20 knjižic ter se razdelijo med pridne otroke. Nekateri ste bogati rojaki, ki ste obiskovali domačo šolo, spominjajte se je časih z malimi spominčki! Za dve ali tri krone kupite takih knjižic in ko obiščete domači kraj, pridite v šolo ter jih razdelite med otročiče in videli boste, koliko veselja jim napravite. Ako pa sami ne morete priti, jih pošljite kraj. šol. svetu ali pa šol. vodstvu, da jih ta porazdeli.

Kaj naj storimo sedaj najprej za Knjižnico? Vsako učiteljsko društvo naj vpraša svoje ude, koliko knjižic hoče kupiti v enem letu. Tu naj se nihče ne sramuje, da reče: „Jaz kupim samo eno knjižico“. Samo to častno besedo naj tudi drži. Drugi bo morda kupil 2 ali 3, nekateri pa celo vseh 12, ako bo knjižnica izhajala vsak mesec. Drugo vprašanje za vsakega ude: „Koliko knjižic v letu kupi vsaka šola?“ Zopet ne zasmehujmo dotičnega šol. voditelja, ki bi za šolo kupil morda samo en izvod. Zmerom je boljše malo, a tisto sigurno. Tretje vprašanje za vsakega ude: „Koliko knjižic hoče vsak učitelj razpečati na privatne osebe in domača društva?“ Kar sem povedal pri prvem in drugem vprašanju, naj velja tudi tukaj. Malo, pa tisto sigurno, podarjam še enkrat. To naj vzame v roke socialni odsek, saj je sedaj po zaslugi tovariša Peska zaplala po družstvih mlada, vroča kri. Da bi le ostala tudi vztrajno čila in topla!

Zakaj ni dalje uspevala Knjižnica?

2. Knjižnica je izhajala n e r e d n o .

To je bila posledica prvega vzroka, ako si ni hotel založnik prizadjeti preobčutne škode. Z nerednim izdajanjem je začel prenehovati zanimanje pri učiteljsstvu in drugih naročnikih. „E, saj se ne bo mogla vzdrževati, čemu bi se naročeval!“

3. Knjižnica je imela n a r o č n i k e .

No, kaj pa že zopet to, naj bo li brez naročnikov? Da, gotovo! — Takoimeno van

naročniki so imeli naročnino znižano. Ta pa je založniku vsekala še drugo škodo. Ti naročniki so imeli ta bene, da so dobivali knjige vse po eni ceni, četudi so bile nekatere debelejšje. Kako so bili ti naročniki sigurni plačniki, bi nam založnik sam najbolje vedel povedati. Torej naročnikov za znižano ceno nikdar več za to podjetje. Poprej sem rekel, da bi naj bil izvod po 24 h. Uredniku pa ni vselej mogoče prirediti gradiva za ravno toliko pol. Zato mora biti časih knjiga nekoliko debelejšja, zato naj bo tudi za dva, štiri ali več vinarjev dražja. Kadar je, recimo, gradiva za dva snopiča (postavim daljša povest), naj se izda knjiga tudi v dveh zvezkih. Tu je treba stroge natančnosti založnikove, zakaj danes je papir in tiskarsko delo dražje, zato naj se po debelosti knjige poviša cena. Pozneje, ko bi bilo podjetje na trdnem temelju, potem bi bila cena zvezkom vsem enaka, če bi bili tudi nekoliko debelejši.

Da bi se Knjižnica gmotno bolje podprla, se je vzpodbujalo, da naj se vsaka šola naroči od vsakega, enega in istega zvezka po toliko izvodov, kolikor ima šola naročnikov. Jaz sem odločno prot temu! Saj vsakdo ve, da učenci hitro čitajo posebno nanovo dole knjige ter si je od šole izposojene potem med seboj izposojujejo. Knjige so prebrane hitro, in potem jih nevoljni odpravijo. Bolje je, da se take knjige pozneje ponaročujejo, ko so poprejšnje že defektne in raztrgane. Učencem se zbuja zanimanje le z novimi knjigami in to je povse naravno, saj taki smo tudi mi dorasli. Pošli izvod pa se naj le taki ponatiskujejo, ki so postali priljubljeni med otroci in preprostim ljudstvom.

4. Knjižnica je bila brez reklamn oblike.

Kaj hočeš zopet s tem reči?

Dragi tovariš, vstopiva se v mestu ali trgu v nedeljo pred knjigarno ali pred prodajalnico kakega knjigovezca, ki prodaja knjige za preprosto ljudstvo! — Tu stoji mož, napolglasno čita naslove v izložbi razpostavljenih knjizic. Tu se mu ustavi beseda, potem čita še enkrat; naslov zveni tako mično, prikupljivo ter mu obeta veliko. Tam pa zopet vidi knjizico, ki ima naslovno sliko s kričečimi barvami: ali te osebe, kako živo so nastopile, kako živo govore. Ogle dovalce poseže v žep potegne pergamenček (novčarko), pogleda še enkrat ceno na knjizicah, prešteva nekaj časa drobšč in vstopi v prodajalnico in glej, zadovoljen ti stopi ven, in mi dobremu možu želimo najboljše zabave s kupljenima knjizicama.

Kako pa je z našo Knjižnico? — Knjižgotržeč jo izloži in na zunanji strani je čitati: „Knjiga 25. 1. pros. 1902. Knjižnica za mladino. Urejuje Engelbert Gangl. Izhaja vsake tri mesece.“ — Ako pa jo izloži odprto, tedaj se na prvi strani zve že nekoliko več: Knjižnica za mladino. Urejuje Engelbert Gangl, učitelj v Ljubljani. „Knjiga 25. Izhaja vsake tri mesece. Vseletna naročnina K 3-20.“ Hm, si misli preprosti ogle dovalce pri zadnjih besedah: Draga knjiga. Potem jo ogleduje, kako je neki debela za to ceno, preprost človek misli namah, da je to ceno samo za to knjigo. Tam na tretji strani kje se šele čita naslov: Pesmi Marice Strnadove. Če bi pa hotel trgovec naznaniti tudi tiskano ceno, potem bi moral knjigo na trebuh obrniti, zakaj tam je šele na zadnji strani tiskana cena: 1 K ali 2 K itd.

Kdo se ne spominja izmed starejših tovarišev one dobe „Indijskih povesti“. Nu. tu je bila paša našim otroškim očem pri knjigo-tržcu. S kako demonsko silo so vplivale te kričeče na-lovne slike. Nisi se mogel ubraniti in kupil si knjizico zdaj za 12, 14 ali 20 kr. Imeli smo celo dva tovariša, ki sta si ustanovila kar akcijsko podjetje. Izposojevala sta te indijske povesti za vsako knjizico 1 kr. Ko sta po krajcarjih nabrala vsoto za novo knjigo, sta jo kupila, prečitala najprvo sama, potem pa zopet izposojevala za krajcarje. Nabavila sta si na ta način precejšnje število teh „Indijancev“.

Kaj lahko posnamemo iz tega v prid naši Knjižnici?

Ta stereotipni, z velikimi črkami tiskani naslov: Knjižnica za mladino ni nikakor vabljiv za preprostega človeka, posebno ker je z vedno istimi črkami, z istim papirjem z isto risbo in barvo. Ta misli, da je to samoista knjiga in uobena drugačna. Vz-mimo pa tudi izobraževca, ki je svojemu otroku kupil zvezk,

ki ni ugajal ne temu in očetovemu okusu, ne bo zopet brž posegel po Knjižnici za mladino. Ali naj res mislimo, da bodo ljudje zato kupovali te knjige. ker jih izdaja „Knjižnica za mladino“? Vsakdor, ki dandanes kaj prodaja, se poslužuje reklamne oblike. Poglejmo le inserate po dnevnikih in naslove knjig pisateljev in pesnikov novejšje dobe! Kako so ti izbrani in mikavni!

Torej pri naši Knjižnici naj bo naslov one povesti, ki je največja v knjigi, ali pa zbirka pesmi, z velikimi črkami tiskana, a „Knjižnica za mladino“, ta naslov naj bo spodaj z majhnimi črkami. — Nihče namreč ne bo kupoval teh knjizic zaradi tega, ker se zbirka imenuje ravno „Knjižnica za mladino“.

Da bi že zdaj imela naša Knjižnica barvane naslovne slike, tega še ne moremo zahtevati, pač pa, da se papir naslovnih platnic vedno menjava. Ta papir naj bo živih barv z modernimi vinjetami in črkami ter dosti trden.

5. Knjižnica ni bila popularna.

Drugačne so zahteve do spisov za odrasle ljudi in drugačne za mladino. A moj nazor je, da bi se moralo vendar na to gledati, da bi ti mladinski spisi zanimali tudi širše občinstvo, ki se tudi nahaja v nekaki otroški dobi svojega duševnega obzorja. Najsi to stvar kdo misli tako ali tako, a mladinskim povestim ne bi smeli biti vedno le otroci glavni junaki, a odraslim naj bi pripadale samo postranske vloge. — V tem oziru bi se morala v mladinskih spisih vrstiti prijetna menjava. — Ali bi ne kazalo, da bi se tuptam priredil kak spis naših klasičnih pesnikov in pisateljev za mladino? — V nekem letniku „Zvončka“ so se priobčevale „Slovanske pravljice“. Taka snov zanima tudi odrasle ljudi, saj tako radi poslušajo istorije o zakletih gradovih, princesah, vitezhih itd.

Marsikaj bi se še dalo pisati o tej zadevi, pa govoril sem že itak dosti. Besede so mi rasle pod peresom. Tovariši in tovarišice, oglasite se še drugi! K dejanju pa preidimo takoj! Ivan Stukelj.

Košček k poizkusu . . .

Zagovor.

Nisem mislil, da bo moj članek, ki sem ga spisal pred tremi leti in ki je dosedaj ležal v urednikovi miznici, koga razburil. Pisal sem ga z dobro namero, in vendar se je dobil nekdo, ki odgovarja nanj s pikrimi besedami. Ker je dostavek uredništva dokaj medel, in se mi zdi, kot bi ga bil ta odgovor prepričal, da moj nasvet ni bil umesten, naj podam nekoliko zagovora.*

Jaz nisem nikogar vodil na semenj, le nasvet sem dal tovarišem-samcem in vem, da so mi zanj hvaležni vsi tovariši, ki imajo hčere, in gotovo tudi najmanj 90 odstotkov učit. hčera. Če ni zadovoljna ona, ki je odgovor pisala, me ne briga, saj nje nisem nikomur ponujal. Rad bi jo pa videl ali vsaj vedel, koliko je stara. Dvojno je mogoče: ali je premlada, da bi mogla pojmiti vrednost mojega nasveta, ali pa je prestara, da bi mogel moj nasvet zanjo imeti kako praktično vrednost.

Da so moji nazori o ženski sreči zastareli? Nazor, da je ženski življenjski namen dobiti moža, ne bo nikdar zastarel, ker je utemeljen v naravi. O tem imam tudi bogato izkušnjo, ker hodim po svetu z odprtimi očmi. Premnogo poznam emancipirank, ki se jim na obrazu in v vsem vedenju pozna, da niso srečne.

Da ne morejo biti ženske samostojne in v dobrih službah, nisem trdil. Ali če pride prilika, dobiti moža, pusti vse in gre za njim. Tudi nisem pisal za take. Te so preskrbljene.

Drugače je z onimi, ki so ostale v domači hiši, bodisi da niso dobile službe, bodisi da so bile izrejene za gospodinjstvo. Za te velja moj nasvet.

Da bi se beda v našem stanu po izpolnjenju mojega recepta povišala, dvomim. Beden bi bil le oni tovariš, ki bi dobil za ženo tako, ki bi ga ne umela.

Glede inserata mi sili v pero ostra beseda, pa jo rajši požrem, ker nečem, da bi ravno jaz rušil slogo med kolegi in kolegijami. I. S.

* Ne! Nas ni prepričal, ker imamo svoje prepiranje. Uredništvo.

Dvojna mera.

Trst, 16. februarja 1908.

V Škedenju pri Trstu je bila zasebna nemška ljudska šola, ki pa je sedaj podržavljena. Kako se je zgodilo to podržavljenje? Vlada je prevzela edinega učitelja te dvorazrednice v državno službo ter ga pustila v službovanje na zasebni šoli v Škedenju.

Tako skrbi vlada za Nemce v nenemških kronovinah.

Temu podoben, a še bolj kričeč slučaj se pripravlja sedaj v Gorici. Profesor Alojzij Stockmair na državni gimnaziji v Gorici piše v „Grazer Tagblattu“ z dne 6. t. m., da prevzame država goriško šulferainsko šolo v svoje oskrbovanje, in sicer prevzame sedaj štiri učne osebe poleg onih dveh, ki jih je prevzela že l. 1902. Torej se je vlada odločila, da podari goriški nemški koloniji, ki šteje okroglo (rajši manj kot več) 2000 duš, kar šestrazredno ljudsko šolo!

Ako upoštevamo, da ima vladnica na učiteljsišču v Gorici šest deklinskih in osem deških razredov, ki so počeni od tretjega vsi popolnoma nemški — saj sta slovenščina in italijanščina le neobligatna učna predmeta — potem moramo naravnost strmeti nad krivičnostjo šolske uprave spričo dejstva, da v Trstu noče za tisoče slovanskega avtohtonnega prebivalstva preskrbeti niti enega samega razreda ljudske šole, da niti ne govorimo o višjih solah!

Bavnataka krivica se godi Slovincem v Gorici, kjer si morajo sami z lastnimi žrtvami zdrževati devetnajst razredov ljudske, oziroma meščanske šole, in to v državi, ki sprejema tudi slovenski davčni denar!

V Gorici prebiva le peščica priseljenih Nemcev, pa zdržuje vlada štirinajst razredov nemške vladnice na slovenskem, oziroma laškem učiteljsišču, tako da mora vladniška učiteljica iz pedagoških in didaktičkih ozirov rabiti tudi slovensko ljudsko šolo v „Šolskem domu“, da praktično izobrazbi učiteljske kandidatnje.

Ta skrb vlade za vzdrževanje nemštva v Gorici je v kričečem nasprotju z vladnim postopanjem na učiteljsišču v Kopru. Za vevazno praktično izobrazbo učiteljskih kandidatov obstoji tu le euorazredna slovanska vladnica; za Hrvate pa, ki imajo v Kopru zadnja dva tečaja, ki jima je treba vladnice kakor ribi vode, sploh ni hrvaške vladnice, in sicer že od leta 1875!

Človek kar ne more pojmiti, da je taka brezprimerna pristranost sploh mogoča v pravni, redni in civilizovani državi! Tiste, ki so že siti, sitijo vedno bolj; onim pa, ki so vsega lačni, ne dajo ničesar. Slovenci pa, ki so vedno in povsod od vlade zaničevani in tepeni, se kar tope samega patriotizma!

Važen odlok dež. šol. sveta v Gradcu.

Na prošnjo vodstva „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ objavljamo doslovno odlok dež. šol. sveta v Gradcu z dne 8. januarja t. l., poslan vsem okrajnim šolskim svetom:

Die Leitung des Verbandes der deutschen Lehrer und Lehrerinnen in Steiermark hat mit Eingabe de prä. 8. 12. 1907 eine Reihe von Wünschen gestellt, welche sich auf die Regelung der Stellung der Fachmänner im Lehramte in den Stadt- u. Bezirksschulräten beziehen. Unter den im Rahmen des bestehenden Schulaufsichtsgesetzes erfüllbaren Wünschen erscheint jedenfalls das Ersuchen begründet, daß das Schriftführeramt in den Bezirksschulrats-sitzungen nicht ausschließlich dem Fachmanne übertragen werde, weil demselben hiedurch die regelmäßige Teilnahme an den Verhandlungen einigermaßen erschwert wird.

Ebenso erscheinen die weiteren Begehren nicht unbegründet, die Fachmänner, wenn ihnen die Beamtshandlung der Schulversämnisse übertragen ist, hiebei nicht mit rein mechanischen Schreibearbeiten zu überbürden, sowie den Fachmännern vor den bezüglichlichen Beratungen und Beschlüßfassungen im Plenum über Wunsch Einsichtnahme in die Besetzungsvorschläge und in die zur Verhandlung gelangenden Disziplinaruntersuchungsakten Einsicht zu gewähren.

Belangend die zwei erst erwähnten Petita werden die Bezirksschulräte angewiesen, eine Überbürdung des Fachmannes durch Schreibearbeiten unbedingt

hintanzuhalten und rücksichtlich des Schriftführeramtes entweder einen entsprechenden Turnus unter den Mitgliedern des Bezirksschulrates eintreten zu lassen oder aber zu den Sitzungen einen geeigneten Schriftführer beizuziehen, was bei jenen Sitzungen, die am Amtssitze der Bezirkshauptmannschaften stattfinden, keinerlei Schwierigkeiten unterliegen kann.

Ebenso erscheint es am Platze, die Mitwirkung des Fachmannes in Schulversämnisangelegenheiten keinesfalls auf rein mechanische Schreibearbeiten auszudehnen, letztere vielmehr einer dem Amte zur Verfügung stehenden Schreibkraft zu übertragen.

Hiebei wird auf die Bestimmungen zu § 70 der def. Sch. u. U. Ordnung der Durchführungsvorschrift vom 19. September 1907, Z. 3—4289/15 (lit. h), hingewiesen. Belangend endlich die Einsichtnahme in die Kompetenz- und Disziplinarakten wird bemerkt, daß es selbstverständlich nicht nur den Fachmännern, sondern allen Mitgliedern des Bezirksschulrates freisteht, in die fraglichen Akten Einsicht vor der Sitzung zu nehmen, daß es aber nicht tunlich erscheint, zu diesem Behufe die Akten an die einzelnen Mitglieder zuzusenden, resp. aus den Amte zu bringen.

Es wird sich daher empfehlen, den Mitgliedern des Bezirksschulrates vor der Sitzung bei Besetzungsvorschlägen in die vom Bezirksschulinspektor verfaßte Kompetenz-tabelle und bei Disziplinarakten in die vorbereiteten Referate Einsicht zu gewähren, da hiedurch eine rasche Information in relativ kurzer Zeit leicht möglich wird.

Es dürfte wohl kaum nötig sein, darauf hinzuweisen, daß die bezüglichlichen Mitteilungen an die Mitglieder des Bezirksschulrates selbstverständlich letztere zur genauen Beachtung des Amtsgeheimnisses und zwar jedermann gegenüber strenge verpflichten.

Der Vorsitzende:
Clary m. p.

Der Erlaß des Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 17. 10. 1874, Z. 623, trägt den Mitgliedern des Bezirksschulrates die Wahrung des Amtsgeheimnisses über die Sitzungen des Bezirksschulrates auf.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učit. društvo priredi v sredo, dne 26. februarja, ob osmih zvečer v restavraciji hotela „Južni kolodvor“ (A. Seidel) poučnozabavni večer, ki bo pri njem predaval tov. L. Jelenc „O šolskohigijenskem kongresu in razstavi v Londonu“. Z ozirom na važno predavanje pričakuje odbor obilne udeležbe. Pa tudi stanovska zavešt, ki nam jo je dandanes posebno potreba, nam vevava, da se družimo med sabo in oklepamo svojega društva. Razni neopravičeni oziri in morebitne mržnje naj izginejo iz naših vrst, kakor izgine nezdrava megla, ki so jo prodrli topli solnčni žarki. In kje se človek bolje počuti, kakor v družbi svojih stanovskih tovarišev in tovarišic? Zato na snidenje! Gosti nam bodo dobrodošli. Odbor.

Učiteljski krožek za Toplice in okolico pri Zagorju ob Savi je imel svoj prvi sestanek dne 13. februarja v Toplicah. Bil je dobro obiskan iz bližnje kranjske in štajerske soseščine. Zborovanje je popolnil tudi okrajni šolski nadzornik g. Lj. Stiasny z zanimivim predavanjem o svojem potovanju v Skandinavijo. S skioptičskimi slikami nas je vodil med romantičnimi fjordi, smelimi vrhovi, vodopadi in splavi ledu ob prizoru polnočnega solca in čudne morske vožnje na skalnati Severni Rtič.

Predavanja se je udeležil tudi okrajni glavar g. V. Parma in več drugih prijateljev šolstva. Po predavanju so se tovariši in tovarišice zbrale pri g. Stepišniku ter je predlagalec krožka, tov. nadržitelj Kozjak, otvoril prijateljski razgovor o naših stanovskih težnjah.

Naš stan ne gine. Mirne Norvežane občudujemo, da sme pri njih samo oni v zakon stopiti, ki zna čitati iz sv. pisma. Ta zahteva izvira že iz 17. stoletja. Klevetniki šolstva pa še vedno nočejo razumeti, da bi vendar bilo kaj več vredno, da zna vsak kristjan svoj evangelij brati, namesto da še marsikje živi za večnost v toliko praznih verah in vražah. Zato je pa dokaj vredno, da vztraja tudi v krožkih učiteljsvo pri pomnožitvi sredstev za nadaljno izobrazbo naroda.

Dne 26. marca popoldne pridemo vsi na naslednji krožek v Izlahak. — 2 —

Štajersko.

Mariborsko učiteljsko društvo je zboroval dne 6. svečna v šoli Karčovina-Leitersberg. Zborovanja se je udeležilo 33 članov od 57. Tov. predsednik A. Požegar pozdravi navzoče v jedernatem, do srca segajočem govoru in navdušeno pozivlja k bratskemu stremljenju in k medsebojni slogi v stanovskih odnošajih. Nastopno se spominja tudi veselega dogodka našega tovariša Pirkmajerja v Framu, ki je obhajal srebrno poroko in ga je občina Fram imenovala častnim občanom. Čestital je slavljencu v imenu društva. Pa kakor za veseljem tudi žalost pride, nas opomni na prezgodnjo smrt nam ljubelega in nepozabnega tovariša Vobiča iz Studenic. Jadni vdovi gosp. Vobičevi je izrekel v imenu društva naše iskreno sožalje. N. v. m. p.!

Nato je predsednik pozdravil nanovo vstopivše tovarišice in tovariše, kakor Hrena, vpokojenega nadučitelja v Mariboru, Janka Medveda, okrajnega pomožnega učitelja, Ferda Kovačiča iz Selnice in gospico Pavlino Majcnovo iz Lehna. Mlade tovarišice in tovariše je predsednik z živo vnamo navduševal, da nam naj ostanejo zvesti tovariši in sotrudniki našega društva.

Med nami — za nas!
Temu je sledil dnevni red; uvodno se prebere zapisnik zborovanja dne 9. prosinca 1908. Takrat se je predlagalo povišati udnino od 2 K na 3 K za udeležbo, in volitev upravnih odborov za „Zvezo“ v Celju, tov. Dav. Lesjaka in R. Mejovška. Poročevalcem o pravilih „Zveze“ se je dočel tov. Matija Lichtenwalner iz Ruš. Oba sklepa prejšnjega zborovanja sta se odobrila in okrepila.

V naslednjem je poročal tov. predsednik o društvenem delovanju leta 1907. Društvenih članov je bilo 61; od teh so 4 častni in 57 pravih, in sicer 14 tovarišic in 43 tovarišev. Tovariš A. Golob je umrl in eden je javil svoj izstop. V letu 1907. so pristopili Koretti Justi, Lauter Josipina, Pirkmajer Marica, Puc Franciška in Skrbinšek Ljudmila. Zborovali smo štirikrat; enkrat smo bili sklepni, trikrat ne. Ta številka bi kazala, da je bilo društveno delovanje nepovoljno, temu pa ni tako; društvo je delovalo intenzivno in niena stanovska akcija se ni opustila. Vzroki slabega obiska so bila vsekdar neugodna vremena, izborna obiskana risarski tečaj pod temeljitim vodstvom g. nadzornika Schmoranzerja, hospitacije v prilog pouka v prirodi, učiteljski shod v Gradcu itd. Potemtakem se je učiteljsvo obilokrat snidlo in se med sabo navduševalo in izobraževalo.

Izvolil se je socijalni odsek in prosi se, da vzame vodstvo blagohotno na znanje. Konstituiralo se je tako-le: tovariši Avgust Hauptmann, nadučitelj, Ivan Ribnik, učitelj, oba pri Sv. Križu nad Mariborom; Zinnauer Friderik v St. Jakobu v Slov. goricah in tov. Skerbinšek Igo. Voljen je tudi isti društveni odbor in predsedništvo kakršen je bil leta 1907. Predsednik tov. Avgust Požegar, ravnatelj g. Nerat Mihael, podpredsednik, gospa Godec Marija, zapisničarica, Radovan Mejovšek, zapisnikar, Franc Lichtenwalner, blagajnik, Lasbacher Josip, Mejovšek Konrad, Cernko Jernej, odborniki.

Tovariš Franc Lichtenwalner je poročal o društvenem imetju. Dohodkov je bilo 158 K 15 h, izdatkov 128 K in prebitka je 30 K. Na grob umrlega tovariša A. Goloba je učiteljsko društvo položilo venec o priliki odkritja in blagoslovljanja nagrobnega spomenika. Gospa Marica Pirkmajer in tov. Ivan Ribnik sta pregledala račune in jih našla pravilne, na kar se blagajniku da absolutorij in se mu izreče zahvala za vestno poslovanje.

Tovariš Avg. Hauptmann je predlagal, naj bi bilo prvo pomladno zborovanje izven mesta na kmetih. Se z veseljem sprejme in za prvo pomladno zborovanje se je dočel Fram.

„Na starinah novina oživi.“ M.
Konjiško učiteljsko društvo je zborovalo 5. januarja v Konjicah. Predsednik pozdravi vse navzoče, posebno še novovstopivšega člana, gđc. Kranjc iz Spitaliča, ter opozori na jubilejsko leto, katero po njegovem mnenju praznuje učiteljsvo najprimernejše s tem, da prireja prav pridno roditeljske sestanke. Obenem naznanja, da je okrajni šolski svet ugodil po učit. društvu izraženi želji, da priporoča krajnim šolskim svetom nakup „Domačega ognjišča“.

1.) Zapisnika zadnjega zborovanja in odborove seje se prečitata in odobrita.

2. Prečitajo in pogovorijo se dopisi ter uredijo nekatere društvene zadeve.

3.) O Peskovih predlogih poročajo obširno in zanimivo tov. Jurko, o zborovanju „Zvezinega“ upravnega odbora ter o prvem po učit. društvu prirejenem in dobro uspešnem roditeljskem sestanku v Čadramljah pa tov. predsednik.

4.) Tov. Kerhlanke poda kratek osnutek za njegovo podajanje pri prihodnjem roditeljskem sestanku „O škodljivosti alkohola in tobaka“.

5.) V odsek za izvenšolsko delovanje so se izvolili sledeči udje: tovarišice Bezjak,

Pavlič, Šmid, Tribnik in tovariši Jurko, Časl, Serajnik, Žgajner.

6.) Predsednik omenja, da je častna dolžnost vsakega društvenika, da je naročen na „Učiteljskega tovariša“, „Domače ognjišče“, in na „Slovensko šolsko Matico“.

Tovariš Žgajner je izrazil željo, naj bi se tudi pri učiteljsvu glede kolkovanja pobotnic enako postopalo kakor pri uradnikih. Sklenilo se je, da se to vprašanje sproži pri „Zvezi“.

Slednjič se je na predsednikov predlog sklenilo, da priredi društvo v teku te zime še tri rodbinske sestanke, in sicer 19. januarja, 23. februarja in 25. marca v Čadramljah. Določile so se tudi teme in predavatelji. Da se pa vsem društvnikom nudi prilika, udeležiti se vsaj enega roditeljskega sestanka, se vrši 23. februarja predpoldnem učiteljsko zborovanje v Čadramljah. — M—

Učiteljsko društvo za laški okraj je dne 16. svečna t. l. zborovalo na Zidanem mostu v prostorih tamošnje ljudske šole.

Udeležilo se ga je približno tri četrtine društvnikov. Kar nas je posebno veselilo in kar dela čast stanovski zavednosti naših vrlih koleginj, je dejstvo, da se te ne plaše no zime ne burje ne daljnega pota ter da se jako zgledno shajajo k našim sestankom. Upamo, da se prihodnjič priklopijo še ostale, ker resni so časi in potrebna je tesna spojitev vseh močij! — Vzpored in njega rešitev sta odgovarjala vzajemno važnosti njiju vsebine!

Pregledal se je račun, našel v redu in dal blagajniku absolutorij.

Za nesrečne žrtve klerikalnega nasilja se je nabralo in odposlalo tovarišu Gassareku 40 kron.

Proučevanje in poročilo o Peskovi knjizici: „Na delo med ljudstvo“, kakor sestavitev društvene kronike za leto 1908. se je poverilo tov. Jurko. Isti je imel tudi poročati o vprašanju: „Zakaj se slovensko učiteljsvo prezira in zapostavlja?“ a ni prišel do podavanja, ker so volitve v odbor in odsek vzele preveč časa.

Nov odbor se je sestavil: Načelnik tov. A. Gnus, namestnik B. Jurko, tajnika Lebar in gđc. Umberger, blagajnik Sorčan, pevodnja Plavšak.

Razen teh so še trije odborniki. Delegatom za posvetovalni odsek „Zveze slov. učiteljev za Štajersko“ so se izvolili tovariši Roš Miloš, gđc. Umberger in Lebar.

Izven tega se je povišalo letnino na 4 K in po 40 h prispevka naši društveni blagajnici od tistih, ki se neopravičeno odtegujejo zborovanjem.

Sicer pa se je opominjalo na sklep „Zaveze“, zborujoče v Soštanju, da je dolžnost vsakega učitelja pristopiti učiteljskemu društvu dotičnega kraja, kjer službuje, ter sklenilo opomniti dotičnike, ki še niso člani naše organizacije, da vstopijo, ker le združene moči nam jamčijo za uspeh!

Po dovršenem zborovanju smo se telesno prav dobro okrepili v narodni gostilnici znanega rodoljuba g. Juvanciča, ki nam je v vsakem oziru prav dobro postregel. Prihodnje zborovanje se vrši na Hrastniku dne 5. aprila t. l. Tedaj pa upamo, da prihite v našo sredo tudi tovariši in cenjene tovarišice, ki so do zdaj pri sestankih brilirali s svojo odsotnostjo. Na veselo snidenje torej. Stanovska zavednost in solidarnost. Na zdar!

Učiteljsko društvo za ljutomerski okraj je imelo občni zbor dne 6. svečna v prostorih Franc-Jozefove šole v Ljutomeru ob precejšnji udeležbi.

Društvo sta pristopila kot udeležba tovarišica Antonija Herzog iz Cezanjevca in tovariš Korošec od Negove.

Predsednik Ivan Tomažič poda pregled društvenega delovanja v minulem letu, iz katerega posnamemo, da je tudi naše društvo napredovalo. Žal, da imamo še v naših vrstah tovariše in tovarišice, ki ignorirajo naše sestanke in se ne zanimajo za našo organizacijo. Taka brezbriznost jim ni v čast! Združiti se nam je ravno sedaj, ko vstajajo reakcionarni elementi, ki so bili vedno sovražniki učiteljsva. Nato prečita nekaj odstavkov iz „Slov. Gospodarja“, naperjene proti učiteljsvu, katere navzoči soglasno obsojajo.

Tov. predsednik prečita dopis „Zveze štaj. učiteljev“ glede občnega zbora in koncerta ter priporoča, da bi se ga kar v največjem številu udeležili.

Tov. blagajnik prečita letni račun, ki izkazuje 196 K 92 h dohodkov, 167 K 30 h stroškov, torej gotovine 29 K 62 h, tov. Mavrič in Lebar najdeta račune v redu, nakar se blagajniku izreče zahvala za njegovo delovanje.

Tov. tajnik poročajo, da je bilo v preteklem letu 7 zborovanj. Najbolje obiskano je bilo ono v Radencih, kar priča, da bi bilo umestno večkrat zborovati v gornjemradganskem sodniškem okraju. Društvo šteje 46 rednih članov.

Knjižničar tov. Robič predlaga predvsem nabavo omare, zakaj je potem bo mogoče spraviti knjige v red.

Tov. pevodnja se pritožuje, da manjka pevskemu zboru vztrajnosti, pohvali pa kvartet na lok.

Odbor je skoraj isti kakor v l. 1907., le tov. Wessnerjeva je odklonila odborniško mesto. Voljeni so: Ivan Tomažič, predsednik; Simon Cvahte, podpredsednik; Fran Ceh, tajnik; Ivan Kryl, blagajnik; Janez Robič, knjižničar; Fran Zacherl, pevodnja; Mara Kocuvan, odbornica.

Tov. Vanda podava o pravilih „Zveze štaj. učiteljev in učiteljic“. Da so bila izvajanja temeljita, je porok poročevalčevu ime.

Tov. Herzog poroča o učiteljskem krožku, ki se je ustanovil dne 23. prosinca pri Sv. Križu. Želeli je, da se isti ustanove tudi v Ljutomeru in pri Sv. Jurju na Ščavnici.

Ker se zamude še vedno obravnavajo neredno, se obrne tov. Vanda do zastopnika v okrajnem šolskem svetu, naj vpliva na merodajnem mestu, da skliče predsednik vse načelnike krajnih šolskih svetov in jim da navodila, kako jih imajo obravnavati.

Tov. Schneider želi, da bi se nabavil skioptikon. V ta namen naj se prosi posojilnico in druge zavode za podporo.

Prihodnje zborovanje se vrši 5. sušca.

Ormoško učiteljsko društvo je imelo 6. t. m. v Ormožu svoje glavno zborovanje, ki je bilo jako dobro obiskano. Navzočih je bilo 26 udov. Nanovo sta pristopila tov. Fran Košir, učitelj na Runču, in tovarišica Roza Majcnovičeva, učiteljica pri Vel. Nedelji. Kot gosta sta se udeležili tovarišici gospodični Bogdana Žizkova iz Št. Martna v Rožni dolini in Leonida Herzogova iz Ormoža.

Predsednik tov. Josip Rajšp je svojo obljubo izpolnil ter v svojem „pozdravu“ povedal marsikatero trpko resnico. Med drugim smo čuli: „Kdor ne plačuje društvenine in ne obiskuje naših zborovanj, tega ne rabimo v našem kolu; proč s takimi papirnatimi člani, od katerih nimamo ne gmotnih prispevkov in ne prispevkov njihovega duha, pač pa plačila na vse strani. Boljše je, dvajset rednih članov, ko trideset ali še več nerednih. Kdor postane ud kakega društva, se s tem nekako zaveže, da bo v društvu in za društvo delal. Ako torej društvo zboruje, in ti ostaneš neopravičeno doma, ne ravnaj prav napram društvu, ampak se pregrešiš napram njemu in zaslužiš kazen. To kazen je lanski občni zbor določil tako, da plača vsak član, ki se zborovanja ne udeleži, v društveno blagajno 50 vinarjev. Ta kazen je povsem opravičena z ozirom na kršenje tvojega razmerja, ki te reže na društvo, a tudi z ozirom na dejstvo, da imaš na vsak način gmotni prebitek, če se ne udeležiš zborovanja. Kdor pa trdi, da se pravi s takimi sredstvi člani siliti in terorizirati, temu je kratek recept, da to silo, ta terorizem namah razseka, in t. j.: izstop iz društva. Trdim pa, da je tisti, ki se pokori društvenim pravilom in sklepom, prostejši, dalekovidnejši in razumnejši, a oni, ki vidi v društvu terorizem, je manj duševno prost, ampak bolj omejen, bolj zagrajen s platom filistrstva.“

Sicer ostre besede, a našle so odobravanje, kar se je jasno pokazalo pri zopetni, enoglasni izvolitvi dosedanjega predsednika, akoravno je na koncu svojega blagajničnega poročila se sicer opravičeval za svoje „sitno drezanje“, a dalje sam izjavil, če bi pa komu ne bilo mogoče oprostiti mu, naj se maščuje s tem, da ga več ne voli predsednikom in blagajnikom. (Veselost.)

Tov. Rosina je nadaljeval svoje predavanje o „Soli-mučilnici“. Kratek izvleček II. dela tega referata: Pravi učitelji, učni umetniki in otroški prijatelji, učitelji polni ljubezni do mladine so redki. Zahteve učiteljskega poklica do učiteljske osebe so tako velike, da jim je težko zadostiti; zato se čuje opravičen glas učiteljsva po večji in globlji naobrazbi in strožji izbihi naših sodelovalcev. Učni načrti se premalo ozirajo na otroka, na njegove moči in potrebe. V ljudsko šolo je treba uvesti življenje. Današnje poučevanje je neko trdo delo, pridobivanje znanja za parado, za prezentiranje. Žalostno nasprotstvo: Šola, ona otrpneje zanimanje na pisanih svetovnih objektih, zagreni veselje na učenju, pristriga letalnice vspenjajočemu se razumu. Seveda izvzeta je ista šola, ki je prva in najvažnejša, gojiteljica duha. Jasni se.

Iz tajnikovega poročila tov. Rosine je posneti, da je imelo društvo 42 udov, in sicer 33 rednih, 4 izredne in 5 častnih; na posamezne šole se razdelijo sledeče: Miklavž 5, Tomaž 5, Središče 5, Bolfenk 4, Ormož-okolica 4, Hum 3, Svetinje 2, Lenart 2, Runc 1. Bilo je 5 zborovanj in 3 odborove seje. Nobenega zborovanja se 9 društvenikov ni udeležilo. Pri zborovanjih so bila 4 predavanja. Velikega zborovanja vsega štajerskega učiteljsva dne 2. febr. 1907. l. v Gradcu se je udeležilo 25 članov in 5 učiteljev in učiteljic ormoškega okraja, ki so izven društva. Izvoljeni delegati: za XIX. glavno skupščino „Zaveze“, za zborovanje upravnega odbora „Zveze“, za občni zbor „Lehrerbunda“ in za zborovanje zastopnikov vsega avstr. učiteljsva na Dunaju so se svojim dolžnostim vestno odzvali; ravno tako tudi zastopnik učiteljsva v okrajnem šolskem svetu na shodu dne 2. svečna t. l. v Celju.

Blagajnično poročilo tov. Rajšpa je jako zadovoljilo. Skupni dohodki so znašali 263-48 K, stroški pa 193-34 K, prebitka 70-14 K; zaostale članarine in zaostalih kazni je na dolgu 39 K; znašajo torej aktiva društva 109-14 K. Na blagajnikov predlog se dva uda, ki sta več kakor za preteklo leto udnine na dolgu in se vkljub večkratnim opominom niti oglasila nista, črta iz društvenega imenika. Društvena udnina ostane tudi za nadalje 4 K. Za izredne ude, to so učiteljice ž. r. d. in isti učitelji in učiteljice, ki nimajo ne zrelostnega in ne sposobnostnega izpita, znaša letnina 2 K.

Tov. Slanc je poročal o shodu zastopnikov učiteljsva v okrajnih šolskih svetih na slovenskem Štajerskem. Poudarjal je posebno: 1. Zastopnik učiteljsva naj ne bo zapisnikar; on ima referat o šolskih zamudah. 2. Zastopnik naj ima pogled v kompetenčne prošnje pred sestavljanjem terna, kjer se naj upošteva starost. 3. Uradna tajnost naj velja le v osebnih zadevah. — Pri tej priliki se tov. Slanc, ki je imenovan nadučiteljem v Petrovčah, zahvaljuje za zaupanje, ki mu ga je tuokrajno učiteljsvo izkazalo, kakor je tudi njegova edina skrb bila, da je učiteljsvo vsikdar in povsod neustrašno zagovarjal, in se mu je to tudi vsikdar z uspehom posrečilo.

Tovariš Porekar je poročal o ureditvi otroških pravil; tov. Reindl o izpremembi „Zvezinih“ pravil. Tov. Šijanec je razkril „Popotnikove“ dolžnike. (Zadeva se je izročila socialnemu odseku.) Na predlog tov. Šalamuna se sklene, da je dolžnost vsakega učitelja in vsake učiteljice, da je naročnik in plačnik „Učit. Tovariša“; tov. Ivan Košar še dostavi, da bi na „Popotnika“ morala biti naročena vsaj vsaka šola. (Se izroči socialnemu odseku.)

V upravni odbor „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ sta izvoljena tovariša Ant. Porekar in Jos. Rajšp; v socialni odsek pa: za spodnje kraje Ludovik Šijanec pri Svetinjah (predsednik), Rob. Košar pri Bolfenku (tajnik), Anton Porekar na Humu in Martin Šalamun pri Miklavžu; za gorenje kraje Šimen Bezjak pri Tomažu, Ivan Žolnir pri Vel. nedelji in Adolf Rosina v Ormožu.

Društvo čestita tov. Pavlu Ungerju, nadučitelju v Središču, na odklikovanje s častno svetinjo za 40letno vestno službovanje, ter izreče upanje in željo, imeti priliko ga pozdravljati še mnogo let prav čvrstega in zadovoljnega v svoji sredini. — Nadalje čestita predsednik tov. Ernestu Slancu na imenovanju nadučiteljem v Petrovčah, ter ga zagotavlja naših simpatij in naše hvaležnosti.

Za tekoče leto je izvoljen enoglasno stari odbor, in sicer predsednikom Josip Rajšp v Ormožu, odbornikom pa Ivan Košar pri Veliki nedelji, Anton Porekar, Jakob Preindl pri Vel. Nedelji, Ad. Rosina ter Ana Trstenjakova pri Miklavžu.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je imelo svoj občni zbor dne 9. svečna t. l. v Šmarju. Vzlic slabim potem po naših hribih se je odzvalo učiteljsvo obeh okrajev v častnem številu povabilu in se udeležilo zborovanja. Saj pa so to tudi res tovariški, prijateljski sestanki, kjer potoži tovariš tovarišu svoje nadloge, išče pri njem sveta in okrepčan za nadaljni boj se vrača v svoj dom, prepričan, da dan ni bil izgubljen, pač pa mu je prinesel obilo koristi.

Po predsednikovem pozdravu so se prečitali dopisi: 1. krajni šolski svet pri Sv. Petru na Medvedovem selu je dovolil vzidanje spominke plošče tov. Strmšku na šoli; zato se naroči novemu odboru, naj izda oklic, da se v ta namen pobirajo doneski. — 2. Pri okrožnicah „Zvez slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“ so se vneli živahni razgovori, ki so pričali o zanimanju za „Zvezo“. Upravnim odbornikom „Zveze“ sta se izvolila tovariša Ferlinc in Flerè. — 3. Okrožnici socialnega odbora „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“ se izročita voljenemu odseku. 4. Dopis je bil oni od okr. šol. sveta, zadevajoč poizvedbe o delu šolskih otrok. — Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri. Povalno se odobri tudi tajniško poročilo za l. 1907., ki nam je podalo pregled o delu, ki ga je vršilo učiteljsko društvo lansko leto s pridom. — Manj zadovoljivo je bilo blagajnikovo poročilo, čemer pa seveda ni on kriv — saj sta mu dala absolutorij tudi tov. Zidar in Rošker kot rač. pregledovalca — ampak krivo je nezanimanje in mlačnost nekaterih. — V novi odbor so bili voljeni: predsednikom tov. Tomaž Kurbus, odbornikom pa tovariši: Simon Sekirnik, Hinko Šumer, Pavel Flerè, Franc Vezjak, Josip Stritar in gospa Šumerjeva.

Nato je referiral tov. Flerè o Peskovi brošuri „Na delo med ljudstvo“, kar se je vzel s pohvalo na znanje in se volilo v socialni odsek za šmarski okraj tovariše: Fr. Rošker, Fr. Zidar in Jož. Dobnik ter za rogaški okraj tovariše: Mari. Sotošek, Ignacij Čokl in Fr. Avernik. — Udnina se je zvišala na 4 K, in te naj se pošiljajo blagajniku Fr. Vezjaku po pošti.

Sklenila se je sledeča resolucija:
„Učiteljsko, zbrano v Učiteljskem društvu za šmarnski in rogaški okraj, sklence bojkotirati vse liste, ki blatijo naš stan in delovati z odkrito in resnično besedo tudi med ljudstvom, da isto spozna svoje demagoge in se odvrne od njih.“ — To resolucijo priobčujemo z namenom, da se ozro nanjo tudi druga društva in da deluje vse slovensko učiteljsko v tem smislu.

Končno se določi, da zborujemo prihodnjič v Šmarju dne 25. sušca t. l. — Torej na snidenje takrat. — è.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v nedeljo, 1. dan sušca t. l., ob pol 11. uri dopoldne v okoliški šoli. Vspored: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi. 3. Razna dela pri čebelah med letom. (Predava tov. Wesiak.) 4. Potovanje v Prago, poroča tov. Klemenčič. 5. Druga prostovoljna predavanja. 6. Slučajnosti in nasveti. K polnoštevilni udeležbi vabi Žihér, t. č. predsednik.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, 5. sušca t. l., ob pol 10. uri v Slovenski Bistrici s sledečim vzporedom: 1. Petje. — 2. Zapisnik. — 3. Dopisi, poročila predsednika in socialnega odseka. — 4. O celjskem shodu zastopnikov v okr. šolskih svetih. Tov. Polanec. — 5. „Zvezina“ pravila. Tov. Vršič. — 6. O roditeljskih sestankih. Tov. Hribnik. — 7. Volitev člana v upravni odbor „Zveze“. — 8. Slučajnosti.

Tovarišice in tovariši, posnemajmo glede organizacije druge stanove, ne zastajajmo!

Polnoštevilne udeležbe se nadeja odbor.

Goriško.

Učit. društvo za sežanski šol. okraj zboruje na Repentabru v četrtek, dne 27. t. m., ob 10. uri predpoldnem. Vspored: 1. Poročilo predsednika in delegata z učiteljskega kongresa na Dunaju. 2. Čitanje zapisnika. 3. Referat: Tehnika (nadaljevanje). 4. Naš položaj (razgovor). 5. Eventualni predlogi. K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Srednješolski vestnik.

** Izprememba pri maturi. Konec marca izide naredba naučnega ministrstva o izpremembi določb za zrelostne izpite na gimnazijah. Novo bo to, da se odpravi vse pisne naloge, razen prevodov iz latinščine in grščine v materni jezik in stilističnega sestavka v nemščini. Abiturienti pa si bodo sami smeli izbirati med tremi temati: iz zgodovine, prirodoslovja in iz splošne prosvete. V tej poslednji nalogi naj maturanti pokažejo, v koliko so v slovnstvu doma, svojo zrelost in inteligenco.

** Smrtna kosa. V Kopru je umrl v petek 14. t. m. bivši ravnatelj učiteljskega v Kopru Ivan Revelante, star 85 let. Pokojnik je bil vitez Franc Jožefovega reda. R. i. p.!

** Na goriškem e. kr. ženskem učiteljskem je bilo konec I. poletja 1907/8, in sicer na a) izobraževališču skupno 301 gojenka, b) moški vadnici skupno 444 učencev, c) dekliški vadnici skupno 295 učenek, d) na mešani nemški dvorazredni vadnici skupno 112 otrok, skupno je bilo vse mladine na tem zavodu 1152. Od teh je dobro uspelo, in sicer na a) izobraževališču 275, b) moški vadnici 360, c) dekliški vadnici 247, d) mešani nemški dvorazredni 89. Torej skupaj 971. — Ako se odbije število onih gojenk, oziroma učenek in učencev, ki se niso mogli klasificirati zaradi bolezni, in sicer na a) izobraževališču 9, b) dekliški vadnici 2, c) deški vadnici 17, d) nemški vadnici 3, to je 31, potem ostane slabih uspehov na a) izobraževališču 17, b) dekliški vadnici 46, c) deški vadnici 67, d) nemški vadnici 20, skupaj 150 ali 13%, t. j. 87%, ta zavod obiskujočih je dobro uspelo. Specialno šteje učiteljske kot tako 93-88% poveljnih uspehov.

Književnost in umetnost.

Snujmo ljudske knjižnice! Navod za ustanavljanje ljudskih knjižnic in poslovanje knjižničarja ter seznam za ljudske knjižnice porabnih knjig. Uredil jur. A Plešk o. Izdalo in založilo fer. društvo „Prosveta“. Cena 20 h. — Temeljito sestavljena knjižica bo dobro služila vsem tistim, ki se bavijo s tem velevažnim kulturnim vprašanjem.

Kulturno delo.

+ **Za družbo sv. Cirila in Metoda** naj se nabirajo skrbno rabljene jubilejske poštne znamke; te utegnemo v doglednem času dobiti precejšnjo vrednost. — Tudi stari denar zlat, srebrn ali bakren, je družbi dobrodošel.

+ **Knjižnice za mladino.** Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani javlja, da namerava ustanoviti več knjižnic za mladino po obmejnih krajih. Zaradi tega se obrača

ki so bile doslej združene v rudarskem oddelku poljedelskega ministrstva.

+ **V Breginju** so ustanovili po vztrajnem prizadevanju tamošnje učiteljice-voditeljice Marice Perinove bralno društvo „Stol“. Da bo društvo dobro uspelo, dokazuje to, da se je vanje vpisalo takoj že nad trideset članov.

+ **V Komnu** se je „Bralno društvo“ preosnovalo ob novem letu na demokratiški podlagi. Med drugim se je pri zadnjem občnem zboru sklenilo ustanoviti „Ljudsko knjižnico“. To se že uresničuje. Naročena je omara, nekaj denarja se je že dobilo in zavedno starešinstvo je dovolilo „Ljudsko knjižnico“ podpirati z mesečnino 10 K. Obetajo se podpore in knjige tudi od drugih strani. Vedno naprej za napredek, svobodo in omiko!

+ **Javna ljudska izobraževalna knjižnica v Izlakah.** Tovariš Fort. Lužar v Izlakah je osnoval za izobrazbo ljudstva knjižnico, ki ima poleg pridobivanja knjig in časnikov tudi namen, dejansko pospeševati splošno izobrazbo ljudski šoli odraslih oseb, da prireja javne poučne shode in predavanja, deklamacije, petje, razne predstave in zabave. Torej je urejena knjižnica na društveni podlagi z ozirom na socialne razmere kot združitev kakega bralnega in izobraževalnega društva. Pravila je potrdila c. kr. deželna vlada. Redni član je vsako obojega spola, ki je dovršil 14. leto in izstopil iz šole. Vstopnina znaša 10 h in prispevek za vsako izposojeno knjigo 2 h. Vsak društvenik prevzame tudi dolžnost pridobiti, kjer mogoče, še kakega novega društvenika. Odbor obstoji iz predsednika, knjižničarja in blagajnika. V slučaju razdržitve društva pripada društvena lastnina lokalni učiteljski in šolarski knjižnici. — Knjižnica je prejela od domače posojilnice jubilejski dar v znesku 150 K. Ker je poleg drugih darov tudi medijski graščak g. Fr. Celestina dal 27 K kot darilo neke kupčije, je pričetek knjižnice dobro zasnovan, in ljudstvo hodi že pridno ob nedeljah po maši po knjige.

Politiški pregled.

* Konflikt med Avstro-Ogrsko in Rusijo. Med branilce barona Aehrenthala se je uvrstila sedaj tudi klerikalna „Reichspost“ z nekim dopisom iz Petrograda. Z ostrimi napadi na ruskega ministra za vnanje stvari spaja dopisnik krščansko-socialnega lista dunajskega trditve, da je baron Aehrenthal oficijalno prijavil svoje osnove ruskemu poslaniku na Dunaju, Urusovu, ki da jih je nemudoma sporočil dalje v Petrograd. Na podlagi te trditve obdolžuje dunajski list Izvolskega „intrigiranja proti Avstriji“. Kar trdi „Reichspost“, bi bil zares imeniten argument, ako bi bilo — resnično!! Da pa ni resnično, izhaja iz omenjenega govora barona Aehrenthala samega v seji delegacije dne 12. t. m. Aehrenthal se je namreč branil, rekši, da zaradi gradnje železnice ni potrebno sporazumljenje z vladi, ker v tej aferi ima opraviti le s Turčijo. S tem je vendar dovolj jasno priznано, da Aehrenthal ni obvestil Rusije o svojih namelih, in s tem odpadejo kakor neopravičena vsa očitanja na adresu Izvolskega. Ta slučaj kaže zopet, le, kako prav je trdil delegat Kramar v isti seji avstrijske delegacije, ko je rekel, da je Avstriji vedno nedostajalo notranje resničnosti nje politike!

* Trgovinska pogodba med Avstro-Ogrsko in Srbijo — sklenjena. Pogajanja med Avstro-Ogrsko in Srbijo so zaključena in je sklenjena trgovinska pogodba med obema državama. Treba samo še tekstirati novo pogodbo. V Avstro-Ogrsko se bo na leto iz Srbije uvozilo: 35.000 komadov goved in 70.000 prešičev. Avstro-Ogrski veterinarji bodo vršili pregled skupno s srbskimi veterinarji. Prevoz mesa skozi Avstro-Ogrsko bo neomejen. Po novi trgovinski pogodbi je zavarovana industrija Srbije.

* Delokrog ministrstva za javna dela. Ministrski svet je določil kompetenco novega ministrstva za javna dela. V novo ministrstvo se pritegnejo največ razne agende iz ministrstev za notranje stvari, poljedelstva in trgovine. Število agend, ki se jih odtegne trgovinskemu ministrstvu, bo več, nego se je mislilo, ker bo novemu ministrstvu pridržano patentstvo in meroizkustvo. — Novo ministrstvo bo sestavljeno iz treh poslovnih skupin: prvi skupini pripadajo vrhualne in cestne stavbe, nadalje vodne stavbe, v kolikor so spadale sedaj pod ministrstvo za notranje stvari; dočim se gradnja kanalov, ki spadajo v resort trgovinskega ministrstva, ne izloči iz tega. Ta poslovna skupina bo zasnovana popolnoma iz ministrstva za notranje stvari. — Druga poslovna skupina se pa, kakor omenjeno, razširi, zakaj razen pravih stvari v pospeševanje obrti, obrtnih poizkusnih zavodov in obrtnega pouka, pride v to skupino tudi še patentstvo in meroizkustvo, poizkušanje ročnega strelnega orožja in neke stvari prometa s tuji. Ta skupina bo sestavljena iz agend trgovinskega ministrstva. — K tretji skupini pripadajo agende,

ki so bile doslej združene v rudarskem oddelku poljedelskega ministrstva.

* Za Bosno in Hercegovino. Avstrijske delegacije odsek za zunanje stvari je razpravljal o kreditu za Bosno in Hercegovino. Poročevalec vitez Vuković je kritikoval osamljujočo politiko v Bosni in Hercegovini, zaradi česar sta te dve deželi politično in komercialno ločeni od sosednih dežel Hrvaške, Dalmacije in Slavonije, s katerimi sta v narodnem in kulturnem oziru spojeni. Reforme se izvršujejo prepočasi. Ljudsko zastopstvo v Bosni in Hercegovini se mora iznova priporočati skupnemu finančnemu ministru. Nadalje se je govornik obširno bavil s kmetijskimi razmerami in odredbami za povzdigo kmetijstva. Z novim tiskovnim zakonom bi se bil moral izdati tudi zakon o osnovanju društev in svobodnem shajanju. Razen disciplinarnih predpisov za uradnike je treba izdati službeno pragmatiko in zakon o sodnikovi neodvisnosti. Govornik je končno zahteval obvezni šolski obisk v mestih, reformo občinskega reda in justične uprave. — Delegat dr. Kramar se je zavzemal za to, da se da prebivalstvu Bosne in Hercegovine ljudsko zastopstvo.

* Socialnopolitiški odsek trgovinskega ministrstva. Nova socialnopolitiška sekcija trgovinskega ministrstva bo obsegala: 1. delavsko statistiko, 2. delavski svet, 3. obrtno nadzorstvo, 4. domače delo. Delavsko zavarovanje ostane stvar ministrstva za notranje zadeve. Novo delavsko ministrstvo bo le nekaka kompromisna naprava. Sicer bo imelo v svojem področju dve važni delavski stroki: rudarstvo in obrtno zakonodajo, toda nova sekcija trgovinskega ministrstva in notranje ministrstvo bosta imela v rokah najvažnejši del socialnopolitiških agend. — V notranjem ministrstvu se ustanovi posebni državni zdravstveni urad, ki ga bo vodil odlični strokovnjak. V njega področje bo spadalo vse javno zdravstvo, nadzorstvo nad zdravstvenimi blagotvornimi zavodi in napravami ter vse socialne odredbe, ki so v zvezi s higieno. — V ministrstvu za notranje zadeve se ustanovi tudi posebna sekcija za izseljeniške in vseljeniške zadeve.

* Izprememba davčnega sistema. Finančni minister Korytowski je v seji proračunskega odseka razvil svoje nazore o bodočem državnem finančnem načrtu. Omenil je, da namerava predložiti zakonsko osnovo o izpremembi davka na dedščine. Vendar je mnenja, da bo ta davek dal državi le par milijonov. Vlada pa misli, da bi se v zvišanju davka na žganje našla velika davčna sila, ki bi tudi mnogo pripomogla k ozdravljenju deželnih financ. Nadalje je razpravljal minister o reformi dohodninskega davka. On je mnenja, da sedaj še ni pravi čas o tem kaj gotovega sklepati. Pač pa vlada resno misli na obdane in je za drug in tudi o zvišanju davka podjetjem, ki morajo polagati javne račune. — V zadevi zemljiškega davka je vlada mnenja, da je potrebna njega izprememba. Posebno je sedanji način odpisovanja davka nedostaten in se mora gledati, da se zemljiški davek čimprej drugače uredi. — Kakor je videti, kaže vlada pač nekoliko dobre volje, a si še sama ni na jasnem, kaj in kako hoče ukreniti glede davkov.

* Poljaki se imeli v Berlinu velik shod, na katerem se je slovesno protestiralo proti nemškemu nasilstvu ter izreklo Čehom priznanje, ker podpirajo borbo Poljakov.

* Zakon v varstvo otrok. Angleška vlada je predložila poslanski zbornici široko začetan zakon v varstvo otrok. Vse že obstoječe tozadevne zakonske določbe se kodificirajo v korist otrok do 16 let. Poleg tega imajo stopiti v veljavo nova stroga določila. Kaznovalo se bo n. pr. prodajanje smodk, svaščie, papirja za cigarete deci. Policija bo smela otrokom konfiscirati tobak in potrebščine za kajenje. Zakonski načrt odpravlja vse zaporne kazni za prestopke otrok. Ustanovi se posebno sodišče, ki bo kaznovalo prestopke otrok.

* Bosna in Avstro-Ogrska. Sarajevski občinski svet je po dnevni hudi debati sklenil s 16 proti 13 glasom, da se avstro-ogrski državljani, živeči v zasedenih pokrajinah, nimajo smatrati za volilce, ker so pravzaprav inozemci. Ta sklep je posledica akcije, ki gre za tem, da se naglašava suvereniteta sultana in markira posebni položaj Bosne in Hercegovine.

* Volitve na Hrvaškem. V volilni borbi, ki je dosegla že vrhunec političnega razburjenja, se poteguje v 88 okrajih okolo 230 kandidatov za poslanstvo v saboru. Postavilo je kandidate 9 strank. — Hrvaški ban Rauch hoče na vsak način strmoljaviti koalicijo in poseza v volilni boj z grožnjami in denarjem. Od ogrske vlade je dobil že okolo 200.000 kron za volitve. — Volilni boj se je začel v znamenju prelivanja krvi. V Udmini (Slavonija) je bilo ljudstvo ogorčeno v vladnega kandidata in mu je priredilo burno demonstracijo. Orožniki pa so kar streljali in eden iz naroda je mrtev, pet pa težko ranjenih. Ali se vračajo Khuenovi časi?

* Klerikalna „svoboda“. Pater Zahradnik, član premonstratskega reda, je pristal češke agrarne stranke in tudi državni poslanec. Sedaj kandidira kot agrarec tudi v deželni zbor. — Ker pa v istem okraju kan-

didira tudi klerikalec, je seveda treba p. Zahradniku zamašiti usta. Zato je opat p. Zavral prepovedal Zahradniku prirejati volilne shode. V češki javnosti, posebno v agrarnih krogih, je zbudilo to velikansko ogorčenje.

* † Marijan Derenčin. V Zagrebu je umrl odvetnik in hrvaški književnik dr. Marijan Derenčin. Pokojnik je bil izreden govornik, učen jurist in eden najuglednejših odvetnikov na Hrvaškem, književnik in politik.

Jubilejski dar.

Učiteljsko — sebi. Tov. Anton Pesek, šolski vodja v Narepoljah, s pripomnjo: „Opravim mi bolezen povzročila obilo stroškov, vendar bom tudi jaz dal jubilejski dar in pošljem za januar 2 K; za februar in ostale mesece t. l. mi pa blagovolite poslati čekovne položnice. G. Josip Hafner, magistratni uradnik v Ljubljani, 5 K; skupaj 7 K; zadnjič izkazanih 509-24 K; doslej darovanih 516-24 K. Bog plati!

Vestnik.

Tov. E. Gangl, kandidat za deželnega poslanca mesta Idrije, je na volilnem shodu dne 9. t. m., kjer je razvil svoj program, sloveč na principih narodnosti, svobode o miselnosti in demokratizma, govoril tudi o kulturnem vprašanju, poudarjajoč, da stavlja to vprašanje na čelo vseh vprašanj. „Prepričan sem“, je dejal govornik, „da ne osvoji iz trdih spon birokratizma in klerikalizma našega ljudstva nič prej in nič gotovejše nego izobrazba. Tega prepričanja so tudi sovražniki ljudstva, zato zavirajo napredek šolstva in tišče učiteljsvo v bedo in odvisnost. Samo prosvetljeno ljudstvo more biti deželno-blagih sadov vseživljajoče kulture. In samo šolstvo, ki je popolnoma neodvisno, more izvrševati svojo visoko nalogo. Govore, da je naš državni šolski zakon biser avstrijskega zakonodajstva. A jaz pravim, da je ta biser oskrnjen s temnimi pegami, ki jih je črna mačka nanosila nanj s svojimi umazaniji tacami. Te madeže treba odstraniti: svobodno naj se razvija moč šole, neovirano naj služi svojemu namenu, da stopimo tudi mi v vrsto kulturnih narodov. Poslanec našega mesta naj pa po posredovanju deželnega šolskega sveta vpliva na rudniški erar, da ustvari in idrijski rudniški ljudski šoli zdrave razmere, da bo ta edina c. kr. ljudska šola v naši kronovini zgled, kakšno bodi ljudsko izobraževališče. To vendar ne gre, da bi v eno učno sobo hodila vsak dan — dopoldne in popoldne — dva razreda, ker je to že iz zdravstvenih ozirov nedopustno.“

Proti nekorektnemu postopanju županstva na Črnem vrhu in c. kr. okrajnega glavarja v Logatec, ki o njem govorimo na drugem mestu, je zavzel odločno stališče tudi volilni shod v Idriji dne 9. t. m. ter je po poročilu tajnika g. J. Novaka sprejel s oglasno o to-le resolucijo: Današnji shod protestuje najodločneje proti nepostavnemu postopanju županstva na Črnem vrhu, ki je volilec Franu Silvestru zabilo vpogledati vsakomur na vpogled razstavljeni deželnozborski volilni imenik in še posebno proti c. kr. okrajnemu glavarstvu v Logatec, ki je z neutemeljeno in protizakonito razsodbo zavrnilo Silvestrovo pritožbo. — Zlasti pa izraža shod svoje ogorčenje nad tem, da se je c. kr. okrajno glavarstvo s to svojo razsodbo postavilo popolnoma na stališče ene politične stranke in da je predstojnik tega glavarstva s tem zlorabljal svojo oblast, da je kot predsednik okrajnega šolskega sveta grajal edino za svojo volilno pravico se potegujočega nadučitelja Silvestra ter s tem kršil zakon o varstvu volilne svobode. — Shod zahteva, da c. kr. deželna vlada ta slučaj nemudoma preišče, pouči c. kr. okrajno glavarstvo v Logatec in županstvo na Črnem vrhu o protizakonitem postopanju ter da popolno zadoščenje nadučitelju Silvestru. — Ob enem prosi shod naprednega poslanca Ivana Hribarja, da o tem kršenju volilne svobode obvesti centralno vlado in zadevo, če treba, o prvi priliki spravi pred državni zbor.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Okrajna posojilnica v Litiji 20 K; učiteljsvo II. mestne deške osemrazrednice v Ljubljani, 27 K namesto venca pokojnemu ravnatelju Fr. Raktelju; učiteljsvo prve mestne deške petrazrednice v Ljubljani, 12 K namesto venca pokojnemu ravnatelju Fr. Raktelju; vesela družba v Smledniku, 7 K; Ivan Bernot, c. kr. strokovni učitelj v Ljubljani, 3 K namesto venca na grob pokojnemu ravnatelju Fr. Raktelju; g. N. Stelaže iz Sore pri Medvodah, 1 K; g. Anton Kadunc, gđc. Emi Miselj in gđc. Ruška Ravhkarjeva iz Starega trga pri Kočevju, 4 K; g. Fr. Kozjak, nadučitelj v Zagorju ob Savi 4-10 K, katere je nabrala mala gospodična učiteljica iz Vač; g. ces. svetnik I. Murnik, tu, 10 K, mesto venca na krsto g. ravnatelja F. Raktelja; Vesela družba „pri Alešu“ ob lepih hrvaških pesmih po g. Ivanu Cerarju, šol. vod. na Črnučah, 6 K. Bog plati!

Letnino za Učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Fran Kavčič, Karel Hlebec, Anton Drašček,

Ivana Mayer in Ernestina Blaznik, vsi iz D. M. v Polju; Fran Zopf in Marija Zopf iz Pristave na Štajerskem; A. Meglič, I. Kramar, R. Vrabl, I. Jakše, I. Bizjak in I. Kolšek, vsi iz Vranskega; Peter Nemec iz Loma pri Sv. Luciji; učiteljsko v Gorjah (6 K); Fran Uršič in Marija Pleško iz Žage; ljudska šola (A. C. in M. Z.) v Dobrničah; Fran Šinigoj od Sv. Jerneja nad Muto; Fr. Kozjak, R. Junis, F. Jančič, M. Garbais, M. Pelko in J. Stepišnik, vsi iz Toplice pri Zagorju ob Savi; Ivan Bernot iz Ljubljane. Bog plati!

Tretji roditeljski večer na I. mestni šoli v Komenskega ulicah bo v soboto, dne 29. februarja, ob šestih zvečer. Predaval bo g. šolski svetnik prof. dr. Janko Bežjak o temi: "Kako je staršem in vzgojiteljem ravnati pri kaznovanju svojih otrok ali gojencev." Starši in vzgojitelji dobrodošli!

Koncert na korist "Učiteljskemu konvikt" bo priredilo na predlog g. nadzornika Ljudevita Stiasnega Pedagoško društvo v Krškem, združeno s Sevnisko-brežiskim učiteljskim društvom. Da bo koncert g. nadzorniku uspelo, nam je porok g. predlagatelj.

Ljubljansko učiteljsko društvo je izrazilo po svojem predsedniku Dimniku ob smrti ravnatelja Raketelja njega rodovini sožalje ter darovalo namesto venca na grob blagemu pokojniku 20 K za učiteljski konvikt.

Sozaljce je izrazil učiteljski zbor I. mestne šole po svojem voditelju Dimniku rodovini ravnatelja Raketelja ter daroval namesto venca 12 K za učiteljski konvikt.

Postojnski prvi roditeljski sestanek se je nepričakovano dobro obnesel. Zbralo se je blizu 300 mater in očetov, ki so z največjo pazljivostjo sledili zanimivemu predavanju šolskega vodje g. Ferda Juvanca. Izborna poročila g. šolskega vodje bo priobčeno v celoti v "Domačem ognjišču". Pri sestanku je bil prisoten tudi g. nadzornik I. Thuma. In tako je prav! Prisotnost naših nadzornikov pri učiteljskem izvenšolskem delu v prosepah šolstva nas bodri k nadaljnjemu delovanju na tem polju.

"Domače ognjišče" je dobilo letos že do 500 novih naročnikov, ki se pa še vedno oglašajo. To je zasluga našega vrlega, za šolo in boljše vzgojo vnetega učiteljskega.

Lep plesni venček so priredili ljubljanski učiteljski dne 13. februarja v Narodnem domu. Bodoči naši mladi tovariši so jako elegantno nastopali ter delali čast sebi in zavodu.

Osebnosti na Kranjskem. Učitelj Bogomir Fegic v Knežaku je imenovan za nadučitelja v Studnem pri Knežaku in pride na njegovo mesto provizorični učitelj Franc Starman iz Studena. Suptentinja Julijana Kobalova v Rovtah je imenovana za provizorično učiteljico istotam. Zaradi bolezni je dobila dopust učiteljica Gabriella Erker-Jerebova v Čermošnjicah in jo nadomešča pomožna učiteljica Leopoldina Zdesarjeva. Izprašana učiteljska kandidatinja Margareta Bortolottijeva je pripušena kot šolska praktikantinja na šolo v Trzliču. Učitelj Anton Arko na II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani je dobil zaradi bolezni dopust in pride na njegovo mesto kot suplentinja izprašana učiteljska kandidatinja Franja Trillerjeva.

Novo šolsko poslopje zgrade v tem letu na Krtini v kamniškem okraju.

Umrli je v Celovcu nenadoma g. Simon Jančič, bivši ravnatelj družbe sv. Mohorja, c. kr. nadporočnik v pokojju itd. Za družbo sv. Mohorja si je pridobil obilo zaslug. B. i. p.!

Učiteljski sestanek. V četrtek dne 27. svečna je sestanek cenjenega učiteljskega Košanske in Beške doline v Košani, da ustanovi učiteljski krožek ter se posvetuje o izvenšolskem delovanju. Cenjene tovarišice in vrli tovariši, pridite prav vsi!

Starostne doklade. Kako je ravnati, da se podeli učitelju ali učiteljici starostna doklada, govori odlok c. kr. okraj. šol. sveta v Radovljici z dne 28. aprila 1903, št. 119, tako-le: Aus Anlaß eines konkreten Falles, daß ein von einer Volksschullehrperson überreichtes Gesuch um Zuerkennung und Flüssigmachung einer Dienstalterszulage wegen Stempelgebührens beanstandet wurde, hat der k. k. Landesschulrat mit dem Erlasse vom 23./I. 1903, Z. 4540 ex 1902, den Auftrag erteilt, die Lehrerschaft darauf aufmerksam zu machen, daß zum Zwecke der Zuerkennung von Dienstalterszulagen die Einbringung förmlicher von den Bittstellern unterfertigten Gesuche nicht erforderlich ist, daß es vielmehr genügt, den diesbezüglichen Anspruch unter Vorlage der erforderlichen Dokumente bei der vorgesetzten Schulleitung mündlich vorzubringen, welcher es sodann obliegt, hierüber an den Bezirksschulrat instruierten und als Amtskorrespondenz nach Tar. Post 9. selbstverständlich stempelfreien Bericht zu erstatten. — Kaj pa naj dobitni prosilci vroči za prvo, kaj za drugo starostno doklado šol. vodstvu in kam so taka poročila in kam je druge prošnje, ki pa morajo biti kolkovane, mu treba nasloviti in kaj priložiti, pa je natančno opisal tedanji c. kr. okraj. šol. nadzornik, sedanji deželni — gospod Fr. Levec v "Učit. Tovarišu" iz leta 1890,

stran 3. — V tem jako poučljivem spisu je povedano, kake naj so prošnje: A. za izpraznjene učiteljske službe; B. prošnje za službenostarostne doklade (sedaj malo drugeže); C. prošnja za nagrade; D. prošnja za novčane podpore.

A., nadučitelj.

Iz sežanskega okraja. Zaradi resnicoljubja prijavljamo v izveščku dopis, ki smo ga prejeli iz imenovanega okraja, ne da bi hoteli žaliti svojega dopisnika. S tem pa bodi te pravde konec! Dopis pravi: V 5. številki cenjenega svojega lista od 31. januarja t. l. ste uvrstili tudi dopis iz sežanskega okraja. Svršetkom svojega dopisa omenja g. poročevalec, da ne zna okrajni šolski svet slovenščine ter mu očita razne slovniške oblike in germanizme Marko Pohlinovega kroja. Ne gledé na to, da se mi ne zdi baš umestno, da si je gosp. poročevalec izbral predmetom svojega kritičkega poizkusa edini okrajni šolski svet široim slovenske domovine, ki tako izključno uraduje samo slovenski kakor sežanski, ne morem mu priznavati niti stvarne kompetence za slovniške razprave. Kar se tiče rabe sklonila "oj", je okrajni šolski svet v odlični družbi. Beseda "skrbstveni sód" ne gre gospodu kritiku v slast, dasi je naša in občaslovanska. Možu sta pač očitno ostala še terra incognita Levstikov "Nauk slovenskim županom" in Pleteršnikov slovensko-nemški slovar kakor tudi mnoge druge razprave o izrazih: sód, sodišče, sodnja. Sicer pa razsodni ljudje nimajo navade, da bi kazali svetu svoje jezikovno znanje, presojevaje pisavo uradnih spisov. Kdor ima le količkaj vpogleda v poslovanje na večjih uradih, ve, da zbog silnega in nujnega dela čisto ni možno biti vsemu kos, in da tudi marsikaj roma v svet, kar se ne sme staviti na rovaš konceptnega oseba. Gospod kritik se izpodtika nad besedo rokodela. Ali je beseda to z a d e v n o, katero rabi on res bolj slovenske nego rokodelo? Rokodelo ima vsaj svoj analogon v besedah rokodel, rokodelca, rokodelka itd., ki jih narod vseskozi rabi, to z a d e v n o je pa beseda najrjšega kova.

Ogenj šoli so imeli v Stoprač pri Bogatu dne 31. januarja t. l. Neko petnajstletno dekle šolskega sluga je pometalo prejšnji dan. Iz peči je pograbilo v leseno smetišnico še tleči pepel ter pustilo smetišnico na tleh pri peči. Slučajno je spodaj cev za dovajanje zraka. Smetišnica se je ponoči užgala in zaradi prepriha so zgorela tla pri cevi prav do okenj. Zjutraj se je ogenj zapazil, ko je že gorelo s plamenom v učni sobi. Posrečilo se je še o pravem času pogasiti. Ko bi bili zamudili še kako četrto ure, bi bilo zgorelo celo poslopje. Sedaj je zgorel samo šol. oder, tabla, deloma tudi miza in nekaj drugih malenkosti. Vsemu je vzrok neprevidnost šolske služkinje, deloma pa tudi krajni šol. svet, ker vedno gleda, za koliko se prevzamejo šol. opravila, ne pa, kd o jih prevzame.

Šala. Kako si naredimo sami dober tlakomer (barometer)? Vzemi desko iz jel. vine in jo obdelaj z obličem tako, da bo natanko 2 cm debela, 12 cm široka in 80 cm 3 mm dolga. Skrbno jo nato prevleci s pokostom (firnežem, ter pusti, da se posuši. Nato odmeri od enega konca 5 cm in zvrtaj v tej oddaljenosti 2 luknji 6-5 cm narazen. Skozi ti luknji vtakni dva medena vijaka z okroglo glavico in pritrdi z njima desko tako na okno, da moli daljši konec na ulico. Nato pojdi mirno spat. Ko si zjutraj vstal, poglej desko. Če je mokra, je ponoči deževalo, sicer je bilo pa lepo.

Korliče.

Razgled po šolskem svetu.

— Slovenska univerza. Pri seji devetorice nemških strank je 12. t. m. govoril naučni minister dr. Marchet o vseučiliškem vprašanju. Minister je naglašal, da je vprašanje o ustanovitvi češkega vseučilišča na Moravskem, slovenskega vseučilišča v Ljubljani in italijanskega dozorelo v toliko, da ga je treba rešiti. Dr. Marchet je svetoval Nemcem, naj se s to rešitvijo sprijaznijo, ker bi se sicer ta zadeva uiredila proti volji in brez sodelovanja Nemcev. Nemci so ministrov nasvet odklonili ter se v prvi vrsti izrekli proti ustanovitvi italijanske pravne fakultete na Dunaju, češ, da bi Slovenci in Malorusi takoj zahtevali, naj se za nje ustanove enaki zavodi na Dunaju, čim bi Nemci dovolili, da se italijanska fakulteta kreira na Dunaju.

— Svobodno posečanje vseučilišč. Naučni minister Marchet se je obrnil na vseučilišča, naj povedo svoja mnenja glede svobodnega posečanja vseučilišč.

— Laško vseučiliško vprašanje. Kakor poročajo nemški listi, se reši vprašanje o ustanovitvi laškega vseučilišča v kratkem času na ta način, da se osnuje na Dunaju italijanska pravna fakulteta.

— Bolgarska vseučiliška kriza rešena. Iz Sofije javljajo, da je vlada rehabilitirala v službi vse odpuščene vseučiliške profesorje. S tem je vseučiliška kriza rešena.

— Šola v prirodi. Leta 1905. je ustanovilo mesto Manchester za mestno mladino šolo na deželi, da bi bilo otrokom mogoče spoznavati prirodo. Poslopje je stalo 3000 funtov sterlingov ter družji v sebi dve veliki spalnici, učilnico, sobo za učitelja in kuhinjo. V šoli

je prostora za 60 učencev. Učitelji prihajajo semkaj s svojim razredom in ostanejo tamkaj po 14 dni. Zjutraj se poučuje, popoldne izprehaja po prirodi, da jo učenci spoznavajo. Po 14 dneh pride zopet drugi razred.

— Nov rusinski učiteljski list. Rusinski učitelji so imeli najprej samo isti "Učitel", ki sedaj izhaja mesečno dvakrat kot glasilo osrednjega društva rusinskih učiteljev v Galiciji. Pred par leti so ustanovili rusinski učitelji v Bukovini neodvisni list "Promin", ki je mnogo storil za probujanje rusinskega učiteljskega in rusinskega ljudstva. Toda zaradi nedostajanja gromotnih pomočkov je list ponehal. Letos je pa v Levovu pričel izhajati nov list rusinskega učiteljskega pod imenom "Luna". Želimo mu mnogo uspeha!

— Šola za analfabete v Pulju so osnovali italijanski učitelji. V to šolo zahaja 70 delavcev, od teh jih je 60 hrvaške narodnosti.

— Gojenke višje dekliske šole so se zastrupile. V Zeitzu na Nemskem je na tamošnji višji dekliski šoli obolelo med poukora 30 učenek na znakih zastrupljenja. Sodijo, da so se zastrupile deklice v godbeni dvorani, kjer so bili nabasani ptiči, in sicer, da so dihale arzenik, ki se je nabral v dvorani.

— Prva in najstarejša učiteljska tiskarna je v Zabrezah na severnem Moravskem. Ustanovljena je bila l. 1899. pod firmo "Društvo knjihtiskarny v Zabreze". Imejitelji te tiskarne so "Ustredni spolek jednot učiteljskych na Morave", okraj. učiteljska društva na Moravskem in nekaj zasebnikov. Tiskarna tiska šest časopisov in izdaja dela Komenskega. V kratkem se tiskarna razširi, ker ima mnogo dela. Delničarjem plačuje po 6% dividende.

— Vseučilišče v Napolju je ukazal rektor zaradi neprestanih nemirov do daljne odredbe zapreti.

Z gospodarskega polja.

— Zvišanje plač pri vojaki. Predlog Latour-Schraffl glede zvišanja plač častnikom in moštvo zahteva: 6 mil. 300.000 kron za zvišanje častniških plač z dnem 1. januarja 1908. Istotako zahteva s 1. januarjem 1908. zvišanje dnevnine moštvo, zakar bo treba okolo 5 mil. kron. Izboljšanje hrane vojakom naj bi nastopilo s 1. januarjem 1909, zakar je zopet treba okolo 5 mil., torej skupaj 16 milijonov 300.000 kron. Za gažiste pri mornarici se zahteva 360.000 kron. Vlada je izjavila, da se strinja z zahtevano vsoto.

— Državnih gozdov ima država na Primorskem 14.078 ha; dohodki znašajo 412.230 K, stroški 336.920 K, dobiček 75.310 K.

— Olajšava za orožne vaje. Državno vojno ministrstvo je izdalo odlok, ki določa, da se bodo kmetje in poljedelski delavci klicali k orožnim vajam ob takem času, ko se z ozirom na obdelovanje polja in žetve doma najlaže pogrešajo. Izvzeti so tisti, ki morajo v jeseni k večjim vajam.

— Luka za Bosno in Hercegovino. "Reichspost" poroča iz Sarajeva, da se bosanska vlada resno bavi z načrtom, da izpremeni luko v Kleku, ki spada pod Hercegovino, v trgovsko luko za Bosno in Hercegovino. Ta nova luka bi bila izvozu iz obeh pokrajin jako ugodna, zlasti za izvoz lesa. — Luka leži med ustjem Narente in Stonom in je 7 km dolga in 1 km široka. Loko bi bilo lahko zvezati z železnico Mostar-Gruž-Zelenika, zakaj postaja Cestonica je oddaljena od Kleka samo šest km. Razvoj te luke bi imel tudi veliko vojaško važnost, zakaj nje položaj, ki je dobro zavarovan, nudi defenzivnemu brodogju dobro operacijsko bazo. Važnost luke bo tem večja, ko bo po železnici zvezana z notranjo deželo.

— Pokadilo se je leta 1906. v Avstriji 37.520.785 kg tobaka, ki se je prodal za 242.141.908 K, torej za 11.408.336 K več nego leta 1905.

— Rim dobi luko. Občinski svet je odobril načrt odbora za gradnjo luke Viktorija Emanuela, ki se otvori l. 1911.

— Izseljevanje iz Italije. Po najnovjših podatkih se je izselilo lani iz Italije v dežele čez morja 397.404 oseb; vrnilo se jih je 223.319.

Raznoterosti.

× Slovenska zmaga na Koroškem. Pri občinskih volitvah v Svetni vasi so Slovenci podrlj ondotno nemškutarsko trdnjavo v vseh treh razredih.

× Koliko je časopisov v Avstriji. Poštni seznam listov za leto 1908., ki vsebuje vse v Avstriji in velik del v inozemstvu izhajajočih listov, izkazuje za Avstrijo 8372 listov, ki izhajajo v 32 jezikih.

× Velikanski krompir. Iz zapadne Indije je dospelo na trg v Novi Jork več velikanskih krompirjev vrste imenom "Jam". Navadni komadi so tehtali okolo 15 kilogramov, a bili so tudi komadi, ki so tehtali 50 in celo 70 kg. Na zunaj je krompir "Jam" — izvzemši seveda obseg — podoben navadnemu krompirju. Ima rjavo, oziroma črno kožo, je notri ržičast in prijetnega okusa.

Po sklepu lista.

Silvester — zmagal.

V odgovor na razsodbo c. kr. okrajnega glavarstva v Logatcu, ki govorimo o nji na uvodnem mestu, ter v odgovor na resolucijo, sprejeto na volilnem shodu dne 9. t. m. v Idriji, ki jo prijavljamo v "Vestniku", je prejel tovariš nadučitelj Fran Silvester ta-le odlok: C. kr. deželno predsedništvo v Ljubljani je z razpisom z dne 16. februarja 1908. l., št. 959/pr., tuuradni odlok z dne 4. februarja 1908. l., št. 2181, v kolikor so se s tem Vaše pritožbe zadrževno točk 1 do 3 zavrnile, kot nezakonit uradnim potvom razveljavilo, ker ni dvoma, da sme deželnozbornske volilne imenike po § 24. dež. zbor. vol. reda vsak vpogledati in bi zoženje te pravice v zmislu odloka reklamacijsko pravico naravnost iluzorično napravilo. Kar pa zadene napravo zabilježkov, oziroma prepis volilnega imenika, se tudi ta nikomur zabraniti ne more, kolikor s tem ni motena pravica vpogleda drugih oseb. Da bi se pa tako motenje pripetilo, tudi županstvo v Črnem vrhu ne trdi; isto opira svoje postopanje temveč edino le na kakor rečeno popolnoma nezakonit nazor, po katerem ne sme "vsak", ampak le volilci volilni imenik vpogledati.

O tem se Vas obvesti vsled zgoraj navedenega razpisa c. kr. deželnega predsedništva v Ljubljani ob povratku priloge Vaše pritožbe.

C. kr. okrajni glavar:

Ekel m. p.

Ubogi hlapec Jernej je torej dobil svojo pravico; a sedaj je vprašanje: kje je zadoščenje za uradno, pa neutemeljeno izrečeni ukor? Na to vprašanje čakamo nestrpnost — uradnega odgovora!

Listnica uredništva.

A. H. v S.: Oboje smo prejeli ter porabimo vsaj deloma že prihodnji. — J. P. D.: Porabimo, čim pridemo do prostora. Tako tudi v "Zvončku". — Nadaljevanje o zborovanju tirolskega učiteljskega priobčimo prihodnji. — V. Z. v P.: Prejeli in porabimo. — A. M. v P.: Pridi čimprej na vrsto. — Kar ni moglo danes v list, pride pozneje, ko nam dovoli prostor. — Na Gorenjsko (C.): Za danes prišlo prepozno. Prihodnji!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 415. Kranjsko. 62 1—1

V krškem okraju se razpisuje s tem učiteljska služba na trirazredni ljudski šoli v Trzliču v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 18. marca 1908.

Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 14. februarja 1908.

Št. 271. 63 1—1

Na štirirazredni ljudski šoli v Starem trgu se razpisuje s tem izpraznjeno učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 13. marca 1908.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 12. februarja 1908.

Zahvala.

Ob smrti najinega edinega sina Petra, učenca V. razreda, došlo nama je od raznih strani toliko odkritosrčnega sožalja in sočutja, da si štejeva v dolžnost izrekaty vsem svojo najsrčnejšo zahvalo.

Zlasti se toplo zahvaljujema vsemu cenjenemu p. n. učitelstvu deške in dekliske šole, katero je spremljalo nepozabnega nama sina na zadnji poti z učenci, ki so mu zapeli genljivo nagrobnico, nadalje vsem sorodnikom, prijateljem in znancom iz Hrastnika in Dola na mnogobrojnem spremljevanju.

Hrastnik, dne 18. svečna 1908.

Peter in Jerčka Bauerheim.

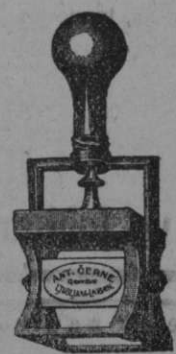
Zavod za graviranje in izdelovanje kavčukastih štampiljev

Anton Černe

Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.

Uradni in zasebni pečati iz kavčuka in kovine, štampilje za datum, vsakovrstni klišaji, moštva, nogrami itd. itd. 52 4

Čeniki gratis in fränko.

Zalogo šolskih zvezkov

za Štajersko

(od dež. šol. sveta potrjeni z dne 3. oktobra 1899) za Kranjsko po F. Levčevim lepo-pisju iz najboljšega papirja, enakomernimi čistimi črtami, pivnikom in poljubnim ovitkom priporoča 53 52-3

A. Umek v Brezicah in Krškem.

Uzorce na zahtevanje zastoj in franko.

Ustanovljeno 1842. Električna sila. Telefon 154.

BRATA EBERL

tovarna oljnatih barv, laka in firneža v Ljubljani, Miklošičeve ulice 6 nasproti hotela „Union“

priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi njiu priznana najboljši, črni, medli 19 52-8

lak za šolske table.

Cenovnik zastoj in poštine prosto.

Največja in najbogatejša tvorniška zaloga priznana pravih švicarskih

Union-ur

31
52-8

katerih tvornice delničar sem in edini zastopnik za vso Kranjsko, ter zastopnik ur Schaffhausen, „Klassig in Glashütte.“

Velika zaloga zlatnine, srebrnine in dragocenih kamnov, kakor blaga od srebra in kinasrebra

Fr. Čuden

urar in trgovec

v Ljubljani

Prešernove ulice

nasproti frančiškanskemu samostanu.

Odlikovana

Prva kranj. tvornica klavirjev

Ljubljana, Hilšerjeve ulice št. 5

blizu Gradišča

Rudolf A. Warbinek

priporoča svoje prve vrste, za vsa podnebja solidno narejene pianine, klavirje in harmonije tudi samoigralne

za gotov denar, na delna odplačila ali naposodo.

Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in računijo najceneje. 28 52-3

Največja tvornica na jugu Avstrije

Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

P. n.

Sl. občinstvu, uradom, šolam, društvom uljudno priporočam svojo na novo ustanovljeno

knjigoveznico

opremljeno z najnovejšimi stroji tako, da mi bode mogoče izvrševati vsa v knjigoveško stroko spadajoča dela, kakor n. pr.: vezava protokolov lepo se odpirajočih, hranilnih knjžic v platno s črnim ali zlatim napisom, šolskih, društvenih in drugih sličnih knjig po najnižjih cenah.

Pri večjih naročilih odstopim 10% v korist naročniku ali društvu, n. pr.: Od del, katera mi blagovolijo doposlati šolska vodstva ali gg. učitelji odstopim gori navedene, odstotke v korist učiteljskemu konviktu. 42 5-3

Cenejo kot povred drugod. Za mnogobrojna naročila se priporoča

Anton Janežič, knjigovez

Ljubljana, Florjanske ulice 14.

Fr. Burger

Spodnja Šiška

(pri Ljubljani)

parotovarna lesnih izdelkov in vseh v mizarsko stroko spadajočih del.

Izvršitev solidna, vestna in natančna. Cene nizke. 11 26-9

FR. STUPICA

v Ljubljani

Marije Terezije cesta št. 1 in Valvazorjev trg št. 6

priporoča svojo zalogo najbolje priznanih slamoreznic, mlatilnic, vrtil, čistilnic, strojev za košnjo in obračanje sena.

Kmetovalci, ki rabijo pumpe in cevi za vodo, vino in gnojnice, pluge in brane, peči, šteditnike in poljedelsko orodje, so zagotovljeni najboljše postrežbe. Mlekarnam se priporočajo izvršni posnemalniki in trpežne ročke za prenašanje in prevažanje mleka, traverze, železniške šine, vedno svež cement, strešna lepenka, štorja za strope, pločevina, nagrobni križi ter vse ključavničarsko, kovaško, kleparsko, stavbinsko, zidarsko, tesarsko in mizarsko orodje vedno v zalogi. (9) 26 9

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Narodna knjigarna

12 52-16

v Ljubljani, Jurčičev trg št. 3

združena s trgovino s šolskimi, pisalnimi, risalnimi in drugimi v to stroko spadajočimi potrebščinami, se priporoča vsemu zavednemu naprednemu učiteljstvu za dobavljenje vseh

knjig in časopisov ter šolskih in drugih potrebščin.

PANORAMA KOSMORAMA

v Ljubljani, Dvorski trg št. 3

(pod Narodno kavarno). 6 52-8

Od 23. februarja do vštete 29. februarja:

Od Vrbskega do Belopeških jezer.

Anton Šarc

Ljubljana, Sv. Petra cesta 8.

Specialna trgovina za opreme nevest.

Moško, žensko, otroško in perilo za novorojence se po meri izdeluje solidno in najceneje. — Platno vseh širin za telesno in posteljno perilo, namizni prti, serviete, garniture za kavo, bele in barvaste, brisalke, žepni robci, brisalne rute, sifon, širting, kreton, batist itd. itd.

Najnovejše modele za perilo radi pokažemo na ogled. — Švicarske vezanine.

Strogo solidno blago. Nizke stalne cene.

Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica: Kolodvorske ulice št. 8.

15 52-24

VERONIKA KENDA

v Ljubljani

na Dunajski cesti št. 20

priporoča p. n. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu svojo

veliko zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiri peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov. 14 52-25

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga

Jos. Petričevih zvezkov.

Pišite po vzorce!

Barhant

in flanelo (moderne vzorce), platno, damast, prte, brisače, blago za srajce in drugo platneno in bombažasto blago, modno blago za dame in gospode najboljše in preizkušene kakovosti

priporoča izvozna tvrdka platnenega in modnega blaga 13 26-8

V. J. Havliček

v Podjebradu, Češko.

Vsako sezono novosti. Mnogo pohvalnih pisem. Naročila nad 15 kron pošiljam poštine prosto.

Učiteljska tiskarna priporoča vizitke.

Naprednemu učiteljstvu!

Vsakdo bodi naročnik „Zavezinih“ listov, ki so:

Učiteljski Tovariš

Popotnik Zvonček

Domače ognjišče.

Naš denarni zavod.

(24) 12-2

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—¹/₇. ure zvečer ali pa vsak dan potom pošte nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 366.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 5%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in knjižničnih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer	11 rokov à 9 K	— h, 12. rok 4 K 73 h
B	" 18 "	" " 6 "	— " 18. " 3 " 56 "
C	" 24 "	" " 4 "	50 " 24. " 4 " — "
D	" 38 "	" " 3 "	— " 38. " — " 66 "
E	" 46 "	" " 2 "	50 " 46. " 1 " 81 "
F	" 60 "	" " 2 "	— " 60. " — " 70 "
G	" 70 "	" " 1 "	75 " 70. " 1 " 42 "
H	" 85 "	" " 1 "	50 " 85. " 1 " 26 "

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice št. 17.

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju

Rotovška ulica št. 2

priporoča kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo itd. — Knjige v vseh velikostih, črtane, z eno ali dvema kolonama, v papir, platno, gradl ali polusnje vezane.

Odjemalne knjižice po raznih cenah. — Največja zaloga vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete, učiteljstvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitninske zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank.

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli, citre, kitare in tamburice.

— Štampilje, pečatniki, vignete (Siegelmarken) za urade in privatnike izvršuje se v najkrajšem času. — Dopisnice, umetne, pokrajinske in s cveticami od najprostejše do najfinije. — Albumi za slike, dopisnice in poezije. — Zavitke za urade v vseh velikostih.

Ceniki za tiskovine in pisarniške potrebščine so brezplačno na razpolago. — Trgovci in preprodajalci imajo izjemne cene. — Priznano dobro blago. Solidna in točna postrežba. 5 52-31

Pri nakupu oblačilnega blaga naj se ozira na narodno trgovino

ČEŠNIK & MILAVEC

v Ljubljani (pri Češniku) Lingarjeve ulice

Velika zaloga sukna in kamgarna za moške obleke

Najnovejše vrste modnega volnenega, svilnatega in perilnega blaga za dama. Velika izbira preprog, zaves, odej itd. 18 12-4

Cene nizke in strogo solidna postrežba.

P. n. učiteljstvu dam pri nakupu 5% odbitka za učiteljski konvikt.